

DLA ÉRTEKEZÉS - 2012 - PÉCSI TUDOMÁNYEGYETEM - PMMK - BREUER MARCELL DOKTORI ISKOLA

VÁLI ISTVÁN FRIGYES

Faleronei művésztelep

Falerone ●

„... a vizuálisan magunkbaszívott harmóniák – az esztétikum és etikum ősi frigye folytán – magatartásunkra is visszahatnak.”

Pogány Frigyes: Szép emberi környezet

Alapok

*„A vonaton még nem volt semmi baj. Velen-
cében kezdődött a sikátorokkal.”*

Szerb Antal: Utas és holdvilág

MILYENEK VAGYUNK?

Rajtunk múlik, a lehetőségeken belül mi alakítjuk életünket, de lehetőségeinket sokszor mi is megteremthetjük. Milyenné válunk? Ez is nagyrészt rajtunk áll, de az alapokat kapjuk. Őseinktől évmilliók tapasztalatait örököljük génjeinkben. Tudatalattink feltáratlan tartománya lényünknek. Ki tudja, mi lakozik a legmélyén? Döntésünk néha nem racionális, egy nem megmagyarázható mozgatórugó működteti. A családi örökség, a szűk közösségi példa is óhatatlanul beépül személyiségünkbe, életünkbe. Mi magyarok mindig is elfogódottak voltunk Itália földje, művészete és lakói iránt. Nagypapám, Pogány Frigyes is rajongója volt a csizma alakú félsziget kultúrájának. Róma, Firenze, Velence városkönyvein kívül a „kis Itália”, az Itália építésze I. és II. ennek kézzelfoghatóan fennmaradt emléke. Ezeken kívül számos cikke jelent még meg az olasz építészeiről, városépítészeiről. Egy antikváriumi böngészés során bukkantam egy rövid írására az 1965-ös Lányok könyvében, melyben Verona városát ismerteti. Veronát, ahová az első műegyetemi évem után jutottam el két hétre. Veneto tartomány északon ugyan van, de már ott megérinti az ember a mediterrán félsziget varázsa. Ez a két hét hamar elmúlt, elrejtőzött a tudatalattiban, hogy a megfelelő pillanatban előbújjon, és testet öltjön.

Rajztábor

„A művészet lendít, tette ösztönöz, inspirál – arra is, hogy a társadalmat magát is fokozatosan műalkotássá formáljuk. Ez a hitem, és ez volt a motor is munkámban. Ezért is volt a jelszavam, hogy úgy formáljuk az ember környezetét, hogy az maga is emberformáló legyen.”

Pogány Frigyes

GONDOLAT

A rajztábor gondolata a veronai élmények alapján már egyetemi pályafutásom elején megfogant és 2007-re meg is valósult. A kezdeti időkben a kint lét célja az olasz természeti és épített környezet által inspirált rajzi gyakorlat volt. Az eredeti célkitűzés az eltelt idő folyamán változott, finomodott, a hangsúly áttevéődött az emberi viszonylatokra.

A résztvevő hallgatókat a felvételi eljárásra benyújtott rajzi anyagaik alapján válogatjuk ki. A kéthetes, nyári eseményen minden évben tíz-tizenkét diák részvételét biztosítjuk. Ez a bűvös tizenkettes szám nem véletlen. A tizenkettő a lélektanban egy meghatározó szám. Ennyi ember még egy csoportként tud létezni, működni, alkotni. Valószínűleg nem véletlen az apostolok száma, de akár Artúr király lovagjaira is gondolhatunk ezzel kapcsolatban. A tábor művészeti vezetésére az eredeti célkitűzések alapján, lehetőség szerint minden évben más-más művésztanárt kérünk fel. Az ő feladatuk nem az órarendi rajzórák még egy további helyzetben való megisméltése, hanem a diákok művészi látásmódjának segítése. Az eddigi rajztáborokban Zalakovács József, Üveges Gábor festőművészek, Balogh Balázs építőművész voltak a segítségünkre. Zalakovács József háromszor vállalta el a tábor művészeti vezetését, de volt olyan év, hogy nem volt lehetőségünk művésztanári részvételre.

A feladat egyszerű: a hely atmoszféráját megélve, annak inspirálása révén műalkotások létrehozása. A két hét rövidege és az impulzusok intenzitása miatt a gyors technikákat, a kisméretű képeket helyezzük előtérbe. Természetesen nem csak ceruza- és tollrajzok, akvarellek készülnek, hanem akár festmények, kollázsok is. Mindent a résztvevők egyénisége határoz meg. A képek egyéni témakereséssel „plein air” készülnek, néha éjszaka, vagy esős idő esetén „műtermi” környezetben.

Az elkészült képeket a tábor végén Faleronében, a következő tanév elején Budapesten is kiállítjuk. Az itteni kiállításokat elsősorban a Rajzi és Formaismereti Tanszék Rajzi Galériájában rendezzük meg, de állítottunk ki már romkocsmában is. A kinti kiállításokról a helyi sajtó mindig beszámol, így a Corriere Adriatico, az il Resto del Carlino, és a kisebb lapok is tudósítanak az eseményről.

„A telep lehetőséget szeretne adni a BME építészmérnök hallgatóinak az olasz táj, városépi-tészet, építészet, emberek, egy a magyartól eltérő életmód megismerésére. A résztvevőket pályázat alapján választjuk ki. A hallgatók grafikai munkáikkal pályázhatnak és a legjobbnak ítélt anyagot bemutató 10-12 diák nyer felvételt. A telep során képzőművészeti tevékenységet végeznek Faleronében és környékén. Ez a műegyetemi képzés szigorú menetrendjéből való kilépést jelenti számukra. Szabadabban alkothatnak és a személyiségüknek leginkább megfelelő kifejezési eszközzel hozhatnak létre „műalkotásokat”. A művésztelep két hete alatt fejenként legalább tíz, képi értékkel bíró művet kell létrehozniuk, melyből Faleronében és Budapesten is kiállítást rendezünk. Ezen a közös kiállításon mutatjuk be a telep eredményeit, a 100-150 ceruza-, toll-, krétarajzot, akvarellt, temperafestményt, kollázst. A képzőművészeti tevékenység mellett hasonló hangsúllyal jelenik meg a személyes élmény is. A diákok ismeretségeket, barátságokat köthetnek a helyiekkel, egy a miénktől teljesen eltérő életritmust ismerhetnek meg, más fényeket, panorámákat, tájélményt, illatokat, zajokat, ételeket, viselkedésmódokat tapasztalhatnak meg. A művésztelep célja olyan élménnyel gazdagítani a hallgatókat, mely élmény által szélesebb látókörű, nyitottabb, empatikusabb tervezőkké, emberekké válhatnak.”

A művésztelep küldetése (részlet)

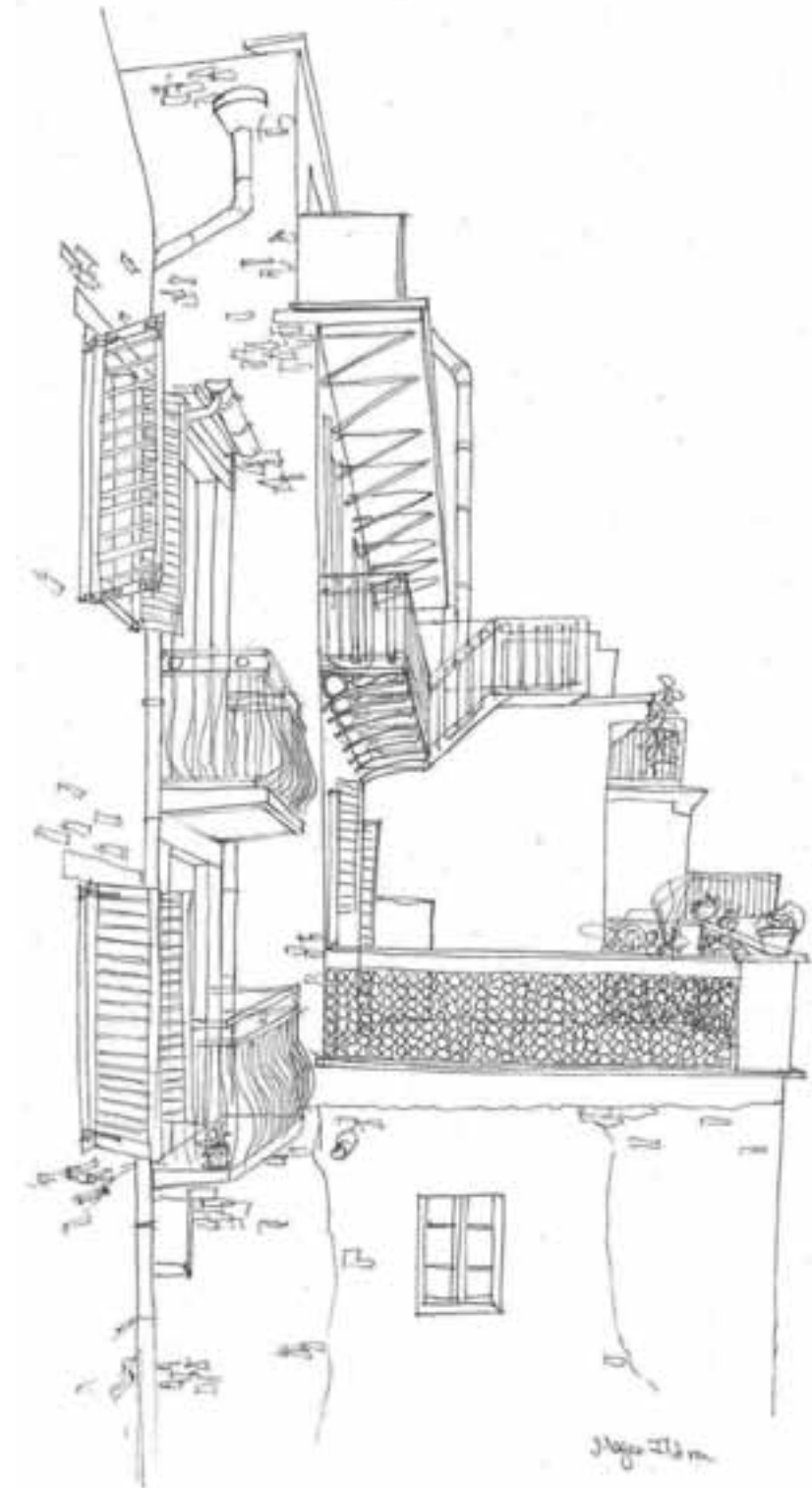
Pogány Frigyes

1 ház

„– Nézd meg – mondta Mihály –, mennyivel több dolgot lát az ember, ha itt kinéz az ablakon, mint ha más országban néz ki. Nem tudom, hogy csinálják, a horizont nagyobb itt, vagy a tárgyak kisebbek, de fogadok, hogy az ember ötször annyi falut, várost, erdőt, folyót, eget és felhőt lát itt, mintha mondjuk, Ausztriában nézne ki a vonatablakon.”

Szerb Antal: Utas és holdvilág

Majoros Flóra

RÁTALÁLÁS

A pályakezdő évek számos tervpályázata, megbízása, „harminchat órás” munkanapja után jött el a pillanat. A döntés, hogy a dallamos olasz tájra oly hasonló Balaton-felvidéken, egy parasztházban váljon kézzelfoghatóvá a rajzasztalnál és a képernyő előtt eltöltött idő. Döntéseink előtt igyekszünk tájékozódni, így kíváncsiságból finn, német és más külföldi ingatlanok árát néztem meg a világhálón, hogy ezen a téren is lássam helyünket a nagyvilágban. A keresgélés közben egy liguriai városi házra leltem, magyarországi viszonylatban is jelképes összegért. Ettől kezdve a már évek óta dédelgetett művésztelep-rajztábor megvalósíthatónak tűnt, akár olaszországi helyszínnel. Balatonfelvidék amúgy is családi „terület”, oda bármikor mehetek, nem kell hozzá ház.

A világhálón a boldogságon kívül mindent el lehet érni, így az olasz ingatlanpiacot is. A keresés szinte azonnal Marche tartományra, annak is a déli részére korlátozódott, oda ahol az építészek kedvence, a téglá borítja az épületek homlokzatát, sőt a templomtornyok sisakján is ezt az építési alapelemet látjuk és nem bádogot. Mintha máshol nem is lett volna eladó ingatlan.

Matúz Péter

A többi tartomány visszahúzódott, egyedül a zord és vad Abruzzo, Marche déli szomszédja kellett magát szebbnél szebb reneszánsz, loggiás házakkal, de tégláépítésével Marche maradt az első. Már ekkor Falerone volt a kedvenc. Innen volt a legtöbb információ, szinte minden fellelhető fotót begyűjtöttem a városkáról és környékéről. És itt volt egy hatalmas, négyzetméter áron olcsó, de a méretei miatt megfizethetetlen ház, mely reménytelensége ellen Faleronét a számunkra legfontosabb helyé tette.

A körülbelül két-háromhetes tájékozódás után 2006 tavaszán, Zsófi-val, tanszékünk olaszul jól beszélő hallgatójával egy koratavaszi napon elindultunk az ismeretlen és rejtőzködő tartomány felé. Az első nap csak Velencéig jutottunk, utána Chioggia, Ravenna és számos kisebb városka „akadályozta” gyors előrehaladásunkat, de vasárnap hajnalra megérkeztünk Treiába az egzotikus labdajáték (gioco del pallone col bracciale) egyik városába.

Ingatlant vásárolni éppúgy jobb keresés útján személyesen, mint házasodni. A házra rá kell találni, meg kell ismerkedni vele, figyelni kell a lélegzetvételét, meg kell tapintani: érezni kell, lelkét megismerni. Nekünk is ez volt a célunk, hogy városról városra járva kutatunk fel eladó-sorba került házakat. De vasárnap ilyen dolgokkal nem lehet foglalkozni, ezért úgy döntöttünk, hogy teszünk egy kirándulást a kedvenc helyen, Faleronéban és hétfőn kezdjük el azt, amiért ekkora utat tettünk meg.

Megérkezve, a Fiátot az óvárosba bevezető hajtűkanyarban hagyva sétáltunk és majszoltuk a tízórainkat, miközben Osvaldo Licini szülővárosának, Monte Vidon Corrado látképében gyönyörködtünk. Két perc sem telt el és egy izgatott hölgy szaladt felénk. Felindultságát látva nem tudtam másra gondolni, minthogy valami illetlent tehattunk, bár nem tűnt reálisnak, hogy a háborús emlékmű közelében ne lehetne egy szendvicset elfogyasztani.

Akkor még nem beszéltem olaszul, így a hölgy, Zsófinak mondta el, hogy a konyhaablakból kinézve egy magyar rendszámú autót látott és szeretett volna az utasaival néhány szót váltani és magyar beszédet hallani. Giuliana nyolc évig dolgozott Csornán a cipőgyárban és ott a magyarokat nagyon megszerette. Arra a kérdésére, hogy mi járatban vagyunk ott, Zsófi a lehető legtermészetesebb módon elmondta, hogy házat keresünk. Bennem volt valami megmagyarázhatatlan kelet-európai görcs, hogy hogyan gondolhatja egy fiatalember azt, hogy idejön és vesz egy házat. Giulianának mi sem tűnt természetesebbnek. Egy percet kért, és férjével, az elegánsan felöltözött Gaetanóval tért vissza. Elmesélték, hogy van egy ház, amit árultak valamikor régebben és elvisznek a szomszédhoz, hogy megnézzük.

Így csöppentünk be Adelio Marini festőművész, volt drogéria boltos életébe. Adelio bácsi teraszáról is megnéztük a Házat. Megadta a tulajdonos nevét és, hogy melyik városban lakik.

A ház az volt, amiért elindultunk. Akkora, amekkorának lennie kell (nem olyan hatalmas, mint az olasz vidéki-városi házak, olyan helyen van, ahol lennie kell (óvárosban, egy térre nézően). A szomszédos házak szintjeiből megállapítottuk, hogy a kis utcácska fölé, a szomszéd házhoz boltozattal áttámaszkodó rész is ehhez a házhoz tartozhat. Amikor megálmodtam,

hogy milyen ház kéne, pont ilyenre gondoltam. Azt csak félve gondoltam hozzá, hogy legyen egy olyan része is, ami alatt átvezet egy utca és ott a helyi lakosok jönnek mennek. Mindez ott volt a szemünk előtt.

Körbesétáltuk a várost és átmentünk megkeresni a tulajdonost, hogy beszéljünk vele.

Monte Vidon Corradóban rövid kérdezősködés után megtaláltuk a tulajdonos házát, ahová belépve Gaetano Orsolini mesteri szobrait találtuk. A család a nagybácsi klasszikus szépségű szobrait őrzi, úgy, hogy a világ nem is sejtheti, milyen művészeti kincsek vannak egy lefüggönyözött, félhomályos közép-olaszországi házban.

A ház eladó volt, bár már meggondolták magukat és már több éve nem foglalkoztak az értékesítésével, így eladó-tábla sem volt rajta. Azt ára viszont pont annyi volt amennyit erre a célra szálni tudtam.

Hamaros bejutottunk a házba, ahol egy érintetlen világot találtunk. Érezni lehetett, hogy itt több száz éve folytonosság van. Korabarokk bútoroktól a hetvenes évek szekrényéig minden volt. Szép festett boltozatú szoba, kandalló a konyhában, téglapadló, istálló falazott jászollal, grotta, mely a tér alá kinyúlik, amforák, ruhaszövetek, minden, ami egy házban felhalmozódhat, ott ahol háborúk, kilakoltatások nem törlik meg az élet vonalát.

Később még számos házat néztünk meg, de egyik sem volt olyan, mint az első szerelem. Az egyik buta volt, a másik csúnya, a harmadik eladója nem volt szimpatikus, mindegyiknek volt valami hibája, így az első házat vettem meg, amibe belebotlottunk. Ha nem abban a pillanatban néz ki Giuliana az ablakon, nem így alakul ez a történet.

A házban lévő bútorok közül kiválogathattam, hogy mire van szükségem, és azt nekem adták. Nem csak falakat, hanem az elmúlt évtizedeket, századokat is megkaptam a pénzemért. Pedig az idő megfizethetetlen. Így jutottam levelekhez, hímzéssel foglalkozó női lapokhoz, száz éves magyar ásványvizes üveghez, egy gyönyörű szintén száz év körüli huszonkettes kaliberű pisztolyhoz ötven tölténnyel. Ez utóbbiak elrejtve találtuk meg és visszaadtuk, mint „rejtett hibát” az eladónak.

Eleőd Ákos

Jauernik Zsófia

Eleőd Ákos

hely

„– Ez az emberi táj – mondta Millicentnek. – Itt egy hegy éppen akkora, mint amekkorának egy hegynek lennie kell. Itt mindennek megvan a mértéke, itt minden emberszabású.”

Szerb Antal: Utas és holdvilág

FERMANO

Hazánkban a lakott területek többségükben síkságon, völgyekben vannak. A dombokra, hegyekre felnézünk. Mindig csak az adott helyet érzékeljük, nem látunk távlatokat. Ezzel szemben Olaszország egész más tájélményt nyújt. A városok sokszor hegytetőkön, azok déli lejtőjén sűrűsödnek, az utak hegygerinceken futnak. Ennek védelmi okai voltak. A jól védhető magaslatokról már messziről látták az ellenség, a barbár hódító, avagy a szomszédos rivális város seregének közeledtét. Ennek a telepítési jellegzetességnek köszönhetjük, azt az élményt, mely például a Fermanóban való utazás, vagy a Faleronei tartózkodás nyújt. Megállva és körbepillantva látjuk, honnan jöttünk, hová vezet további utunk. Számba vehetjük a városokat, érzékeljük viszonylataikat, táji beágyazottságukat. Az egymás mögött sorakozó dombhátak, hegyvonulatok a párás reggeleken a korán kelőket megörvendeztetik az Olaszországra oly jellemző légperspektíva látványával, a sfumatóval.

Falerone a közép-olaszországi Marche tartomány déli részén helyezkedik el. Marche az Adria tenger és az Appeninek vonulata között, észak-déli irányban nyújtott formával terül el. Északról Emilia Romagna, San Marino, Nyugatról Toszkána, Umbria, délről Abruzzo határolja. Keleti oldalán az Adria homokos tengerpartjaival végződik. A sík tengerpartot egy helyen töri csak meg egy hegy, a Conero félsziget, ahol majdnem függőleges fehér sziklafal szakad be a tengerbe. Itt található a tartomány székhelye Ancona, a legészakibb görög alapítású város. A körülbelül hatvan kilométer széles tartomány szárazföld felőli határán az Appeninek vadregényes hegyláncai húzódnak. A túloldalán Umbria, assisi Szent Ferenc szülőföldje és Szerb Antal regényének egyik fontos helyszíne Gubbio található. A tenger

és a kétezer méternél is magasabb hegycsúcsok között egy hullámzó dombvidék van. A dombok a tenger felé kisimulnak, alacsonyabbakká válnak, a völgyek szélesebbekké. Ez a marchei és egyben a fermanói táj. Evio Hermas Ercoli szerint, ha a tipikus olasz tájat kéne meghatároznunk, ez lenne az. Természetesen Itália az Alpoktól Szicíliáig, északról szinte Afrikáig nyújtózkodik. Marche majdnem mértani középen van ebben a viszonylatban. És ugyanezt mondhatjuk el Faleronéről is. Félúton van a 2476 méter magas Monte Vettore és a tenger között. Ott ahol a kultúrtáj vadregénybe vált át. Egyik irányba havas hegycsúcsok, erdőségek, egy-két magasabb hegytetőn lévő városka, míg a másik irányban felszántott parcellák, olajfaligetek, számos alacsonyabb hegyen, dombon lévő település és a tenger látható.

Az Appenineken itt nem lehet könnyűszerrel átkelni, ezért a kereskedelmi utak elkerülték Faleronét, az észak-déli kereskedelmi és hadiutakként a domborzati viszonyok miatt célszerűbb volt a tenger partját használni. Ez a takartság, elrejtettség idézhette elő a tájegység máig fennmaradt romlatlanságát, vidékiességét. Ha Olaszországba megyünk, a turista célpont nagyobb városok mellett az igazi vidéket is meg kell ismernünk. Erre Falerone ideális hely.

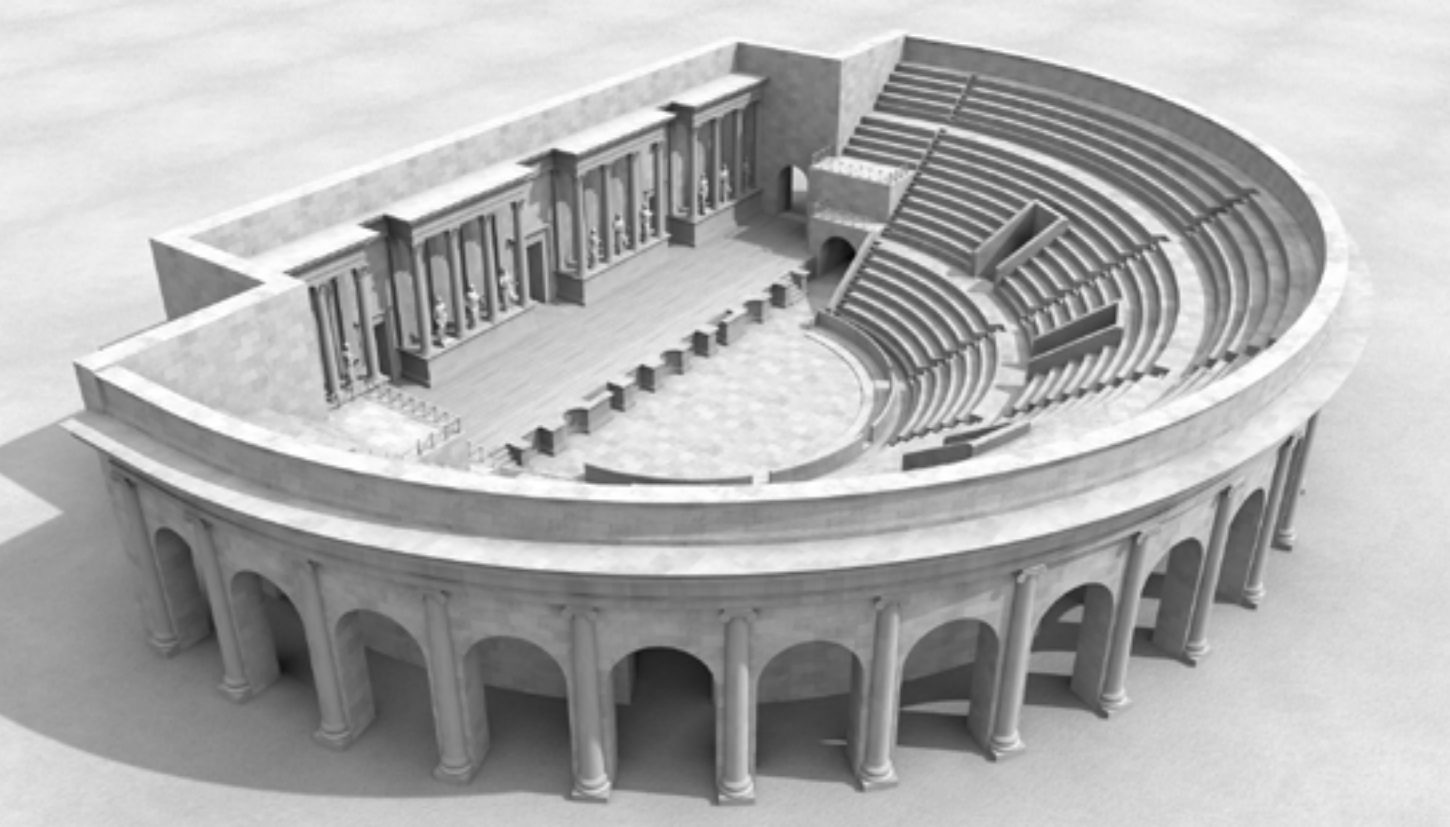

falerone

„A művészet eljutott egyik leggazdagabb kiteljesedéséhez, a városépítés műfajához. ... A városkép, ha művészi egységnek tekintjük, szükségesen ugyanazon esztétikai törvényeknek hódol, mint önmagában az épület, vagy bármely más művészi alkotás. Az elemek egymáshoz, valamint az egészhez képest jelen esetben is törvényszerű viszonyban állnak.”

Pogány Frigyes

FALERIO PICENUS

A római hódítás előtt a piceno törzs lakhelye volt a dél-marchei terület. Falerone a római Falerio Picenus városában gyökerezik, melyet Augustus császár valószínűleg az i.e. 31-es actiumi csata után alapított. A 2500 éves piceno sírok mellett a római település impozáns romjai is fennmaradtak napjainkig. A körülbelül hatezer főt befogadó amfiteátrum egy kis része, egy víztározó, néhány épületmaradvány mozaik padlóval jelzi a város méretét. Ezerhatszáz férőhelyes színháza viszonylag jó állapotban van, ma is használató, jól szemlélteti a római színházak térbeli rendjét, bár a harmadik cavea és a scaenae frons már nincs meg. A korábbi ásatásokból itt előkerült márványszobrok egy része a Louvre-ba és más múzeumokba került, de szerencsére néhány megtekinthető a faleronei állandó kiállításon.

A római települések a síkvidéken helyezkedtek el. A longobárd hódítás után a lakosság a közeli, 432 méter magas domb tetején épített magának várost, a rómaiakat elhagyva. Ma Falerio Picenus területén Piane di Falerone településrész fekszik. A longobárdok épített emléke a San Paolino templom félúton Piane di Falerone és Falerone között. A dombtetőn való építkezést a védhetőség indokolta, ami a barbár hódítások idején a legfontosabb volt a túlélés miatt.

FALERONE

Az óváros, a mai Falerone látképét a San Fortunato templom magasba törő téglából épített, kúp alakú toronysisakja és a kicsit magasabban helyezkedő, világi városközpont épületeinek kontúrja uralja. A vonal és a folt mesteri kompozíciója ez. Ha a torony fenn a hegytetőn lenne, nem kapnánk ilyen harmonikus város-sziluetet. Bár ismert, hogy a városképpel és annak hatástényezőivel a nagyobb városokban tudatosan foglalkoztak, itt nem valószínűsítünk tudatos várostervezői beavatkozást. Egyszerűen szerencsésen alakulhatott a város képe.

A San Fortunato templomot a XIII. és a XIV. században építették, sajnos később az anyagi lehetőségek lehetővé tették, így a reneszánsz és a barokk korban modernizálták. A templommal szemben, a Piazza della Libertà-n a korábbi piacépület 1400-as évek végén épített kétszintes lodzsája található. A téren van még egy használaton kívüli templom, a San Sebastiano és a rajztábor központja, magja a kis középkori eredetű, utoljára kb. kétszáz éve átalakított házacska.

Bár csak háromezren lakják Faleronét, inkább nyújtja város érzetét, mint nálunk egy harmincezer lakosú település. négy-ötszintes épületei vannak, két kolostora, városházája. Sajnos a Marchéra oly jellemző városi kis színházat földémmel kettévágták, de a szomszéd településeken még megcsodálhatjuk a színházépületek eme gyöngyszemeit. (Errefelé akár egy nyolcszáz fős településnek is saját színháza van a XIX. századból, szabályszerű színpaddal, nézőtérrel, páholsorral, csak kisebbben, mint a mi Operaházunk. A város védelmét biztosító városfalat, bástyákat is csak felismerni véljük az épületek formáiban. Mindezek összességében egy szinte érintetlen történelmi városközpont maradt a jelenkorra, melyet védenünk, megtartanunk és tovább éltetnünk is kell.

Matúz Péter

Kovásznai Nóra

Cinema

„Miért volt például annyi bizonytalankodás Fellini remekművének, az „Édes élet”-nek a megítélésében? Az a kislány, aki a film végén ismét felbukkan, beszédével, mozgásával, arcának vonásaival, minden pillanatban umbriai. Itáliában mindenki aki középiskolás fokon is, de ismeri az olasz művészet történetét, tudja mindazt, amit Umbria és az umbriai művészet jelent az olasz kultúrában. A tisztaság, egyszerűség, természetesség, földközeli, mesterkéletlen báj motívumát hozza itt Fellini, mesterien, és filozófiai, emberi kiutat is mutatva. De ha nem tudjuk Umbríát? Akkor nem értjük, vagy nem eléggé érthetjük az egészet. S most már: megkövetelhetjük Fellinitől, hogy az idegeibe, vérébe ivódott, művészi anyanyelvként használt motívumokat ne használja? Nyilvánvaló, hogy ez képtelenség...”

Pogány Frigyes

Kovácsnai Nóra

EMBERSÉG

Mi is szeretjük, ha mások értékelik, nagyra becsülik tetteinket, munkánkat, gyermekünket, környezetünket. Ez az olaszokra fokozottan igaz. Alaptermészetükből adódóan barátságosak és befogadóak az idegenekkel szemben. Ha nem dicsérik városukat, országukat, akkor előbb utóbb rákérdeznek, mert hallani szeretnék. Az olaszok elsősorban marcheiek, umbriaiak, toszkánok és csak ezután olaszok. De leginkább a közvetlen szülőföldjüknek, falujuknak, városuknak, tájegységüknek elkötelezett híveik. Büszkéek rá, szeretik, dédelgetik. A hagyomány érték, amihez ragaszkodnak. Igazi lokálpatrióták. Bár egy felmérés szerint az utazók a magyarokat és a középolaszokat tekinti egymáshoz hasonlítóknak, sokat tanulhatunk tőlük életfelfogásban.

Nagyon sokat jelent számukra a kívülálló tetszésnyilvánítása. Ha nem csak elragadtatott idegenként vagyunk ott, hanem hozzá is teszünk az ő értékeikhez, akkor minden elképzelést felülmúló fogadtatásban lesz részünk. A kint eltöltött idő alatt hamar befogadtak minket is és a diákokat is. A helyiek élvezik az utcákon, tereken rajzolódó fiatalok társaságát, keresik társaságukat. Néha megáll egy autó, a sofőr letekeri az ablakot és a napsütésre hivatkozva kinyújt pár kalapot. Ebéd, vacsora meghívás, ajándék sütemény, közös foci- és röplabdameccs, sorolhatnánk az eseményeket. Clerio, a szemközt lakó fodrász kopogás nélkül beront hozzánk és letesz az asztalra egy tál hihetetlen méretű és mézédéses fűgét, egy finom tortát, vagy két üveg kézműves proseccót, vagy pugliai citromból készül limoncellót, majd kirohan, de még az olasz karakterhez, Columbo hadnagyhoz hasonlóan visszaszól az ajtóból, hogy a tálát, üveget ne dobjuk ki, mert kell neki. Nincs időnk megköszönni, fel sem ocsúdunk olyan hirtelen történik minden. Csak reméljük, hogy a kiállításainkkal hasonló örömet okozunk nekik, mint nekünk az ő figyelmességük. Szakmailag is sokat lehet tanulni egy ilyen úton. Érzékeny építészeti megoldásokkal találkozunk, a szemközti templomban Crivelli képben, a magántulajdonú kis templomban Pagani oltárképben gyönyörködhetünk, de ugyanilyen fontos, hogy ezeket az élményeket és az együtt eltöltött idő szépségét is magunkkal hozzuk, magunkévá tesszük. Tervezői és emberi lényünkbe beépüljenek.

Kovácsnai Nóra

GORDONKÁS

Tévét nézünk Adelio bácsi konyhájában. Üvölt a Duna TV, mert természetesen azt kapcsolja be nekünk, bár nem akartunk tévézni, de ezt Olaszországban, a háttér-televíziózás hazájában nem lehet visszautasítani. Csengetnek. A bácsi lemegy beengedni a picenói zenei fesztivál egyik zenészét, akit nála szállásolnak el. Nyílik az ajtó, és egy leány jön be, hallva a tévét felkiált: ti is magyarok vagytok?

Beszélgetünk. Ki merre, mit és miért csinál. Nemsokára elmegy kávézni a bárba.

Felindultan tér vissza. – Nem tudom, ti mit tesztek itt, de a bárban, amikor megkérdezték, hogy honnan jöttem, a válaszomra, hogy magyar vagyok, az egyik jelenlévő azt mondta, hogy a magyarok, azok csodálatos emberek és a többiek meg helyeseltek.

Pintér Magdi

VÍZÖNTŐ

A diákokkal meglátogatjuk Giuseppina nénit, hogy megnézzük Gaetano Orsolini hagyatékát, a gyönyörű, akadémista szobrokat. Itt a ló, ló. A tétován lépő csecsemő tényleg tétován lép. És csecsemő.

Távozóban megállunk a lépcsőház előterében álló gipsz minta mellett. Sudár kamaszlány egy tálát tartott valamikor a feje felett, de a tál már elveszett. A végleges bronz szobor egy villát díszít valahol Torino környékén. Marinella, a néni lánya nagy megdöbbenésünkre azt mondja, hogy fogjuk, tapintsuk meg a gipszszobrot. Kicsit zavartan végigsimítom a hátát a tomporáig. Különös helyzet. Réka is ott van és mégiscsak egy tizenöt éves lány fenekét simogatom. Mert hát az érzés az. Megborzongató. Furcsa belegondolni, hogy neves múzeumunk egyik legrepresentatívabb kiállításán a sarokba tettek egy szobrot. Még csak körbejárni sem lehet, nemhogy megérinteni. Pedig Marinellának van igaza, aki nem tapíntotta meg a szobrot, az nem is látta azt.

SKANDALLUM

A majorettek főpróbáján a polgármester félrehúz. Nagy botrány van, súgja a fülembe: a boltos meg van bántva, mert az ő kirakatába nem tettünk képet az „utcaiállításunkon”. Oldjam meg valahogy.

De hát a kirakat üvege tele volt ragasztgatva akciókkal, nyitvatartással, meg mindenféle vevőcsalogatóval. Ezért nem került oda semmi. Nem volt hely.

A srácoknak említem, hogy kell még másolatot készítenünk, mert ez és ez történt. – Aha! – mondják – ezért volt olyan mogorva, hogy még csak nem is köszönt nekünk a reggel, amikor bevásároltunk.

Az ügy rendeződött. Giandomenico, a város feje tisztázta boltosunkkal, hogy nem kerüljük őt, és nincs is vele semmilyen bajunk, csak nem láttunk nála szabad helyet. Mikor visszatérünk a „tipográfiából”, a bolt csillógóra suvickolt kirakata mögött széles vigyorral vár minket az öszülő supermercato tulajdonos.

AJÁNDÉK

Este van, másnap hajnalban indulunk haza. Már mindent bepakoltam a kocsiba. Ugyan nekem nem sok poggyászom van, de a hallgatókét is viszem, plusz a kötelező karton paradicsompúré és a több hatalmas doboznyi ajándék, amit Rékának és Regőnek küldenek Manliáék és Adelio bácsi. Ekkor begördül a térre Sauro a Chrysler buszával, kivesz három faragott építőkövet és betuszkoljuk még az autómba. Láthatóan megül a kocsifeneke. Sauro hihetetlen nagylelkű. Nekem adja ezeket a római kori köveket. Már semmin sem lepődöm meg. Két napja kinyitotta a vitrinjét, kivett belőle két picenói gyűrűt, és az egyiket elküldte Rékának, azzal, hogy neki így is marad még egy. A gyűrű épphogy csak kétezeröttszáz éves. Előtte pár perccel magamra hagyott a stúdiójában. Nézegettem a könyveit, levettem a polcról az engem leginkább érdeklő kettőt, melyek a régi épületek földrengés utáni felújításával foglalkoznak. Mielőtt visszajön, helyükre teszem a könyveket. Szemmel láthatólag gondolkodik valamin. – Akartam neked adni néhány könyvet, de hová tehettem?” – Hirtelen odamegy a polchoz, leveszi pont azt a két könyvet és a markomba nyomja.

tégla

„Az égetett tégl méreteivel, színével és anyagszerű formálásával döntő módon meghatározza a homlokzatok jellegét, hatását.”

Pogány Frigyes: Szép emberi környezet

ANYAG

Kialakult sztereotípiáink alapján az olaszokat harsánynak, széles gesztusokkal magyarázóknak, szenvedélyesnek, érzelmesnek, elragadtatottnak ismerjük. Épületeik ezzel szemben finom mozdulatokból épülnek fel. A homlokzatok kialakítása, az épületek egymáshoz kapcsolódása végtelen harmóniaigényről tesz tanúbizonyságot. Ebben természetesen nincs semmi ellentmondás. A téglarchitektúra, mint öltözék olyan szinten egységesíti a különböző korok, rendeltetések építészét, hogy a kialakult városkép harmonikus egysége szinte játékos könnyedséggel valósul meg. Természetesen téglák között is van különbség. Más minőségű a hátsó homlokzatokon alkalmazott téglák, mint az utcain. Itt is két féle téglát különböztethetünk meg. Egy fajtát a falsíkok kiképzésére használnak. Egy másikat, finomabb anyagút, egy árnyalatnyival sötétebb színűt, pontosabb méretűt, így szinte milliméteres fűgával rakható a tagozatok, nyílások keretezésénél használatosak. A téglák minőségéből az építető társadalmi helyzetére is következtethetünk. Viszont ez a hagyománytisztelő, a gyökerekhez, előzményekhez legmesszemenőbbekig ragaszkodó építészeti nehezen datálható korú épületeket eredményezett. Ami nálunk könnyűszerrel tetten érhető, az ott nem mindig állapítható meg egyértelműen. Vannak a mi ismereteink szerinti tipikus klasszicista, historizáló köntöst magukra húzó épületek, de a jellemző átlag épületek a legtöbb esetben kortalanok. Egy nagy családot látunk, mindenkinek megvan a maga egyénisége, de végül is egy összetartozó családról van szó, számos kiemelkedő egyéniséggel.

t *terv*

„A műemlékvédelem elvei, jellegzetességei, értékkategóriái mindig a jelennek a múlthoz való viszonyából szűrődtek le.”

Pogány Frigyes

Nézet a Piazza della Libertà, a San Fortunato templom lépcsőjéről

A Loggette dei Mercanti árkádjai

Via Roma felől
Vicolo Alberico Gentili

A HÁZ

Az ókori Falerio Picenus lakói a középkor elején a völgyből átköltöztek a közeli, védhető dombtetőre. Az új településük neve Falerone lett, ami egyértelműen az előző névből alakult ki.

Mint a legtöbb középkori olasz városnak, Faleronénak is két főtere van, a világi a városházával (később színházzal is) és az egyházi a templommal (amelyhez rendház csatlakozott). A két teret a település főutcája köti össze. Az épületek a helyi szokásnak megfelelően mind nyerstégla homlokzatúak. A templom már a román korban állt, azóta többször átépítették. A szakrális városi téren a templommal ellentétes oldalon volt a Szent Sebestyén kápolna és a korai reneszánsz emeletes árkád, ami fedett piacként működött. A tér harmadik oldalán a templomhoz csatlakozó épületszárny áll. Ezzel szemben a negyedik oldalát egy kis palotácska zárja. (A mellette lévő ház már a Via Romára igazodik és lényegesen mélyebben van, ezért a tér összképébe kevésbé játszik bele.) A kis palota ad otthont a művésztelep szellemi központjának.

Az épület emeletes. A szomszédos ház tulajdonosa, Adelio Marini szerint, ez a palotácska is családja tulajdonát képezte a barokk kor végéig. Erre több jel is utal, közös kémények és közös faluk van, amelyben elfalazott ajtó is lehet egy mostani falfülke. (A közös fal nem jelent egyértelmű bizonyosságot a közös tulajdonhoz, Sopronban, Pesten, Budán is találkozunk számtalanszor ilyen takarékos megoldással.) Az viszont eldöntheti ezt a kérdést, hogy a téglasorok a két épületen, a teljes homlokzatcsatlakozáson azonos magasságban vannak. (Nemcsak a téglák, hanem a fugák magassága is teljesen megegyezik.)

A Piazza della Libertà 12. számú épület építési ideje bizonytalan, de valószínűsíthető, hogy itt már a 13. században is állhatott ház, hiszen a tér a város életében már akkor is központi jelentőségű volt.

A jelenleg is itt álló ház építési idejét analógiák, a helyi emlékezet és a megfigyelések alapján kíséreljük meghatározni. A közelben lévő Grottammare-ban lévő 1655-ben már álló Villa Azzolino mutat erős formai rokonságot a tárgyalt épülettel. Hasonló építési kort idéz a palotácskával egyszerre épült szomszéd-

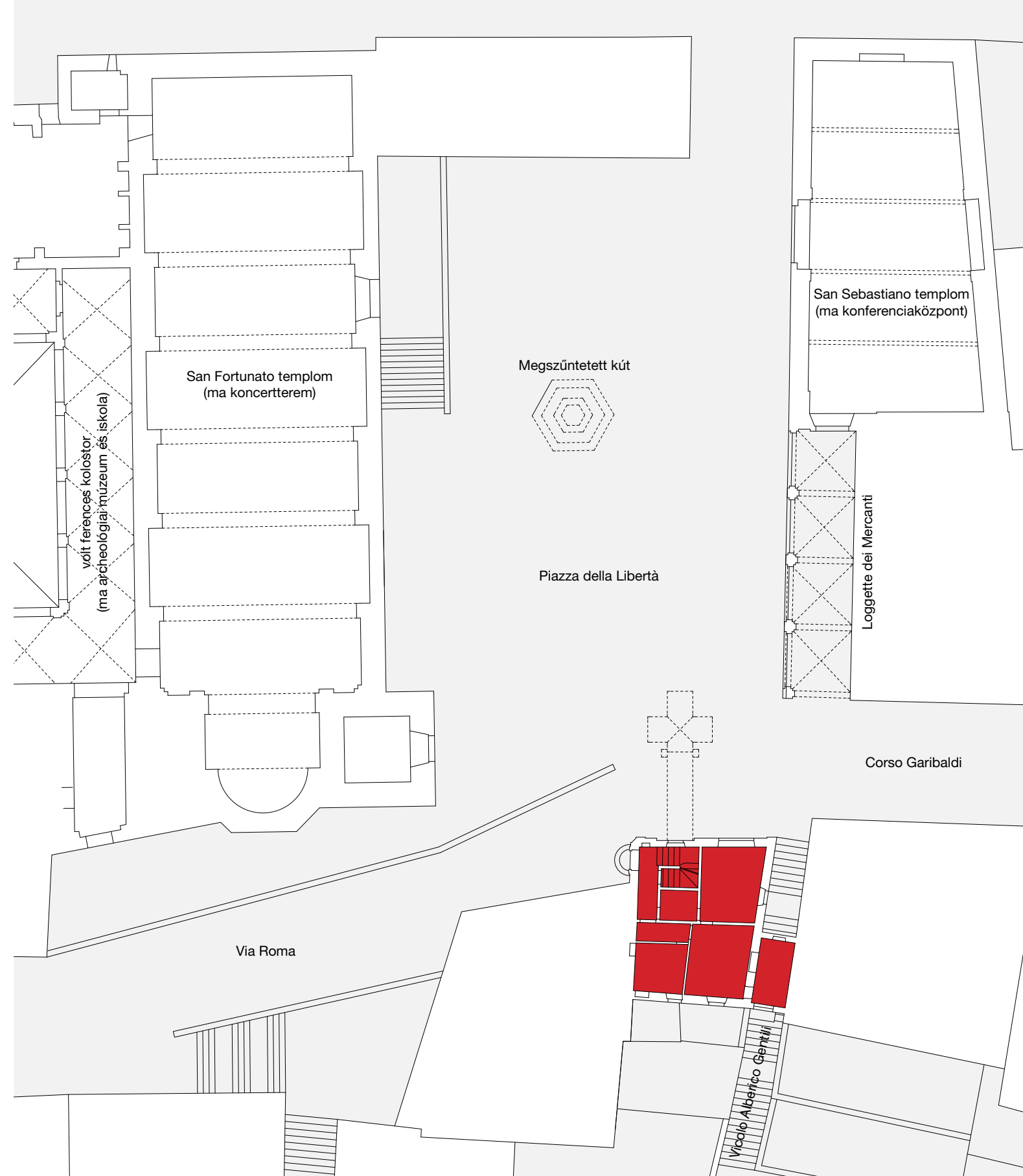
dos, Adelio Marini tulajdonában lévő, csatlakozó ház, amelynek homlokzati részletei ugyancsak egyértelműen a 17. századra utalnak. A szerkezetiileg is egybeépített két ház a 18. század végén már állt, hiszen a szomszédos ház tulajdonosának családi emlékezte ezt tényt őrzi és ezt a formai kialakítás is alátámasztani látszik. (Ezek persze nem jelenthetik a datálások teljes biztonságát, csak támpont nyújthatnak hozzá.) Fontosabb tényező és az biztos, hogy az nagyobb belső átalakításon a 19. század közepe előtt esett át az épület. A nagyszalon al secco festésének motívumai jellegükben erősen hasonlítanak a pesti Egyetem utcai Kátolyi palota 1837-ben Párizsban vásárolt atlaszszövet mintáihoz. A festés színvilága már a romantikus stílust idézi. (Pesten romantikus stílusban már 1845-ben épül ház.) A stílusok a képző és iparművészetben előbb jelennek meg és Olaszország mindig elől járt a stílusváltásban, így feltételezhető, hogy a ház átalakítása a 19. század első harmadának elején készült el. Azt, hogy a palotácskát ekkor már átépítik, bizonyítja, hogy a szalon ajtajának egyenesből ívessé átalakítása már a kifestés előtt megtörtént.

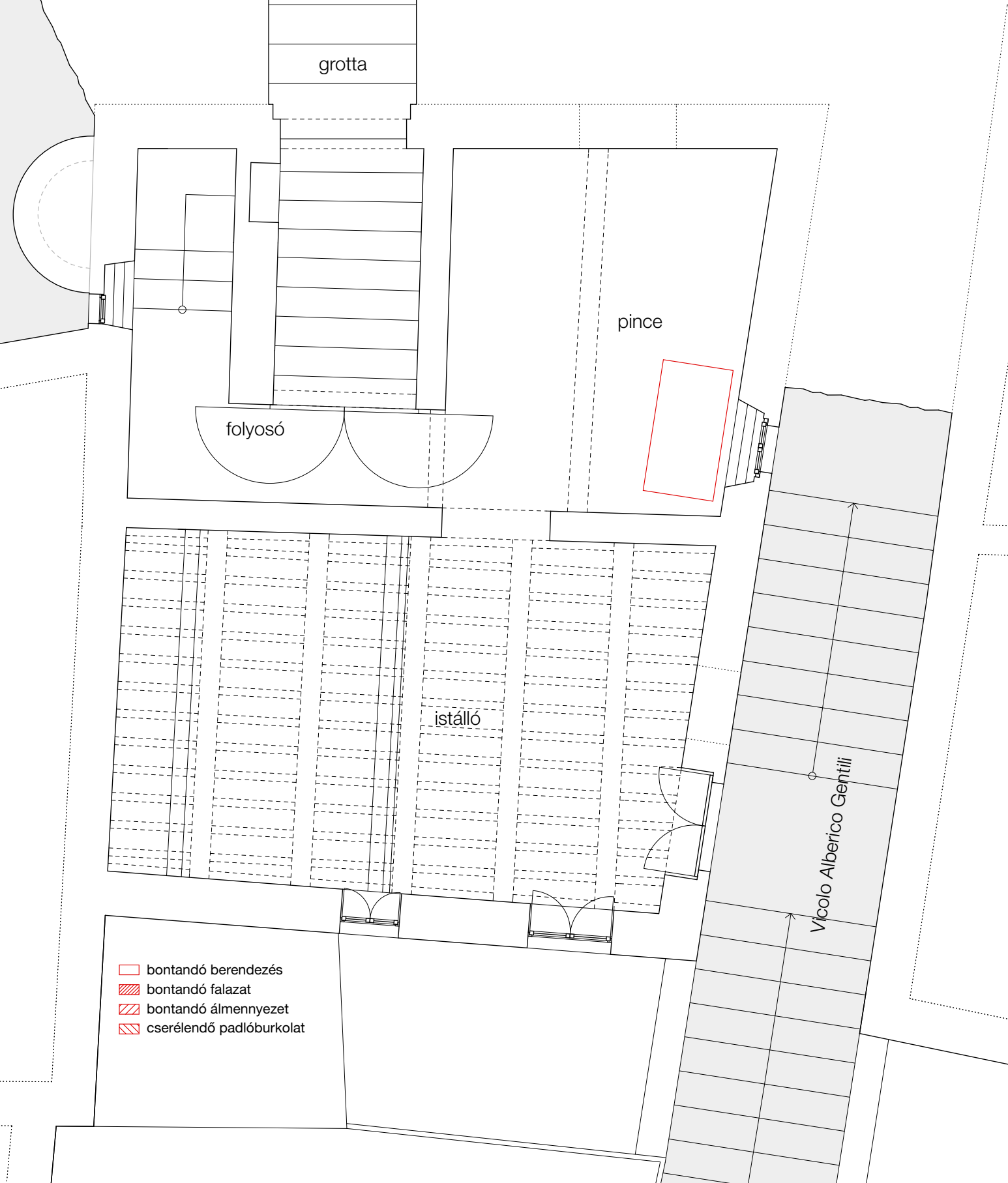
Az épület újabb kisebb korszerűsítése 1970 körülre tehető. Korszerűsítése az ekkor lakott helyiségeket érinti, így a szalonok érintetlenül maradtak. A beavatkozást szerkezeti problémák is indokolták. Kicserélték vasbetonra az üzlet alatti és a konyha feletti (akkor kialakított fürdőszoba alatti) földémet, a lépcsőt is megerősítették ugyancsak vasbetonnal. Az átalakításkor készült a síkator feletti két erkély.

Az üzletportált cserélték, a kirakatot védő fatáblák helyett vasredőnyt építettek be. Az üzlet padlója is cserére került ekkor. Papíriszap lemezzel a kaput belülről befedték, (kulcsait felakasztották a lemez belső oldalára), a házba csak az üzleten át lehetett bejutni. A földémeteket ugyancsak papíriszap lemezzel borították ott, ahol az épületben a látogató járhatott. Így az előszobában és az emeleti, völgyre néző két szobában volt ilyen megoldás.

Az épület hosszabb ideig lakatlanul állt, amikor a berendezés egy részével magyar tulajdonba került 2006-ban.

PINCE

Lépcsője az emeletre vezető lépcső alatt van, annak indulófokától jobbra nyílik az ajtaja. A lépcső háromkarú, téglából készült, részben húzott fokokkal. A pincében a Via Romára néző homlokzat mögötti szűk folyosóra ér le. Félig elfalazott ablaka a kapu melletti lépcsőnél található az utcai homlokzaton. A folyosó az épület közepén derékszögben törik és a Piazza della Libertàra néző homlokzattal párhuzamos lesz. Téglabetétes fafödeme és téglapadlója van, falai vakolatlanok, mint mindenhol a pincében. A végén, a baloldalon nyílik a kétszárnyú fa rácsajtó a grotta lépcsőjére. A folyosó végén szabad nyíláson át jutunk az üzlethelyiség alatti pincerészbe. A padló itt is téglá, a födeme viszont vasbeton. Ez az 1970 körüli helyreállításkor készült. Téglabetétes, de fa és vastartókra támaszkodik. A kiváltók mindenhol vasbetonból vannak. Ablaka kisméretű, átalakított, a sikátorra néz. Parapetje magas, rácsa egyszerű. A tér felőli falon a falban téglaboltív van, lehet egy befalazott grottáé. A középfőfalon lévő, feltehetőleg korábban ajtóval zárt széles nyíláson jutunk át a volt istállóba. A téglapadlója eredeti funkciójának megfelelően lejtősen kiképzett. Egy ugyancsak téglából épített vályúba vezette a trágyalét, ahonnan az a falon át a (most a szomszéd tulajdonában lévő) kertbe jutott. Jászla téglaboltíveken nyugszik. A födeme téglabetétes fafödém, amelynek gerendái rétegvennalra merőlegesen helyezkednek el (ellentétesen a többi fafödém gerendáival, amelyek esésvonalal párhuzamosak) és csak a pincében meglévő középfőfalra támaszkodnak. A két ablak régi, hiányos, átalakított. A volt istállónak kétszárnyú ajtaja van a sikátorra. Ennek belseje függőlegesen álló, külső rétege enyhén profilozott vízszintes deszka. Az ajtó mellett balra befalazott nyílás látható. Az istállóban lévő korábban olajtűzelésű kazánt gázüzeműre cserélték.

Grotta

Nevéhez méltóan barlang, de mesterséges. Áttört lécaajtaja a pincefolyosó végén nyílik. Innen indul a meredek lépcső. A ház alatti rész még épített, ezen a részen és még falon kívül is rövid szakaszon a lépcső téglából van. Amint a tér alá jutunk, már az üle-

dékes talajba vájt a grotta. Ennek függőleges falai felett kosárv keresztmetszetű a mennyezete. Mélyen a tér alatt, a formáját megtartva tengelye vízszintesre vált és a vége előtt azonos keresztmetszettel rövid kereszthajója van. Sajnos az eltömött szellőzőjén egy utcai csőtörés miatt befolyt a víz és ez a talajba vágott lépcsőfokokat részben elmosta.

FÖLDSZINT

Előszoba

A téglalap alakú helyiség padlója téglaszínű kerámia lap, amely az 1970 körüli átalakításból származik. Falai fehérre festettek, fagerendás mennyezete téglabetétes. A kapuval szemben lévő hosszfal bal oldalán van az emeletre vezető lépcső, mellette ajtó mögött lejárát a pincébe. A másik szélén található a kamraajtó. Az ajtók mérete más, de azonos szerkezetűek. A tömör fa ajtólap egyik oldalára vázta (fűlungos) rendszert utánzó rátét került, ami nem csak dekoráció, hanem összefogó szerepe is van. Ezeken az ajtókon középen is van vízszintes osztás, mindkettő szürkére mázolt. Profilozásuk díszes, fa behúzó gombjuk van és a pinceajtón tolózár található. Mindkét helyiség felé üvegezett bevilágító van a mennyezet alatt. A rövid végfalán ezekkel azonos szerkezetű de osztatlan felületű ajtó található.

Közlekedő, nagykonyha, ebédlő

Ez a három helyiség egy tér lehetett a 19. század közepi átépítésig. A közlekedő és az ebédlő téglaburkolata összefügg. A padlóburkolat keretezése a közlekedő és ebédlő közti ajtónál hiányzik, a burkolat átmegy. Az ebédlő üzlet felé eső ajtaja azonos típusú a közlekedő és az előszoba közti ajtóval, felületük osztatlan. Máshol a házban ilyen ajtó nem található. A nagykonyha ebédlő felé eső fala beleszalad a nagykonyha ablakbélletébe. Mindez valószínűsíti, hogy a 19. század közepéig ez a három helyiség egy teret képezett. (Ezt az időpontot a közlekedő és az ebédlő közti ajtó kilincse valószínűsíti.)

Közlekedő

A hosszúkás téglalap alakú helyiség tengelye merőleges az előszobáéra. Téglaburkolatos, gerendás fafödeme téglabetétes. A nagykonyha felől üvegezett bevilágítója van. Az előszoba felőli ajtó az utcai hosszfal bal sarkában található. A nagykonyha és az ebédlő felé szürkére mázolt keretezett lapú ajtaja van, amelyik középen osztott. A nagykonyha ajtaja a szemben lévő oldal falának átellenes végén nyílik. Az ebédlő ajtaja e mellett, a rövid végfalat foglalja el. Alapvető különbség e két ajtó közt, hogy a nagykonyha felé nyíló ajtónak egyszerű félfordítós kilincse van és fa behúzó gombja. Az ebédlő felé eső ajtó annyiban tér el ettől, hogy nincs húzó gombja és bevéselt zárjának réz kilincse a 19. század közepének divatja szerinti esztergályozott jellegű.

„Nagykonyha”

Belső kiképzése az 1970 körüli átalakításból származik. Az eredeti konyhát szűkösnek találhatták. Ez lehetett viszont már a 19. század közepén is, hiszen az ablaka kisméretű maradt akkor, amikor a korábban feltételezhetően vele egy helyiséget képező ebédlőét megnagyobbították. A nagykonyha fafödémés, padlója újabb szürke márványmozaik lap. Ablaka 1970 körül cserélt, kihasasodó rács van rajta, ez átépítéskor került a helyére. Ekkor vezették be a gázt és a vizet a helyiségbe. A mosogató körül szerényen csempézett. Két falfülkéje van, az egyik a mosogató felett a külső falon. Erről azt lehet feltételezni, hogy talán korábban ablak volt, amikor még egészen mások voltak a szintviszonyok a házban. A másik a szomszéd házzal közös (a fizikai értelemben is közös) falban van. Ez esetleg lehetett összeköttetés a szomszéd házzal, amikor még egy tulajdonban volt a kettő (sőt akkor még Adelio Marini szerint egy harmadik ház is kapcsolódott hozzá, amikor családja birtokolta ezt a házat is), de a kémény közelsége azt sem zárja ki, hogy egy elfalazott kandalló. Olaszországban a főzési szokások a konyhában a kandallót teszik szükségessé, amennyiben korábban is konyhának használták ezt a helyiséget, a kandalló nélkülözhetetlen volt.

Ebédlő

Eredeti, keretezett halszálkamintás téglapadlója van. A festése szerint nem az utolsó átépítéskor burkolták síkra födémét. A festés egy patronnal készült egyszerű palmetta sor a mennyezet szélén. A felújításkor hasonló díszítőfestés azonos helyen és azonos színben készült. Az ablakát valószínűleg a 19. század közepén nagyobbították meg és szárnyait később cserélték. Az üzlethelyiségbe vezető ajtó natúr felületű, osztatlan álfülungos. Az ebédlő és az üzlethelyig fala a sikátor felőli oldalon alul áttört, a nyílást kisméretű kályha tölti ki. A konyha felé négy fokos lépcső vezet fel, mivel az a sikátor felett van és így a köznek nagyobb lehetett a belmagassága. A második fokon nyílik a konyhaajtó, ennek az ebédlő felé eső oldala sík, a konyha felé pedig osztott álfülungos. Húzó gombja van, a többitől eltérően (a konyha felé eső) felülete zöldre mázolt.

Konyha

Ez a ház eredeti konyhája. Kis belmagasságú, födémét az utolsó átépítéskor vasbetonra cserélték. Téglapadlója kötő és futósorokkal váltakozva, sorosan rakott. A völgy felőli rövid falon kétszárnyú mélyen üvegezett ablakon át egy kisméretű vasbeton erkélyre jutunk, amelynek laposvasból készített hasas rácsa van. Az erkély a sikátor felett, a nagyobb, de hasonló kiképzésű fürdőszobai erkély alatt van, szép kilátással. Az ebédlő ajtajával szembeni hosszfal jobb sarkában fajanszmosogató van, falazott lábakkal, szerény csempézéssel. A másik végfalban befalazott ablakocskában most a vízóra van. Az ebédlővel határos hosszfalban körülbelül annak közepén van az olasz konyhák főzőalkalmatlansága, a kandalló. Az álló téglalap nyílású kandalló téglala alja kissé magasabban van, mint a konyhapadló. Keretezése nincs. Kiugró párkányát konzolcskák tartják. A párkány és a konzolok profilja a római korig visszavezethető, ezért datálásra nem egyértelműen alkalmasak. A kémény a falban a főzőtér felett van, jelenleg egy azbesztcement cső tölti ki. Ez a cső a pincéből jön fel, a korábbi olajtűzelésű kazán füstcsöve volt. A párkány aljában kéményt elzáró lapnak

EMELET

Lépcső

A Via Roma felől a kétszárnyú kapun belépve a földszinten az előszobába jutunk. Ez a téglalap alakú helyiség a Via Roma utcai homlokzattal párhuzamos. Az emeletre vezető L alakú egykarú lépcső alsó része a Piazza della Libertàra néző homlokzat mögött van, ahova kisméretű kétszárnyú ablaka is nyílik. Falai és mennyezete fehérre festettek, alacsony lábazata sötétbordó. A földeme követi a lépcső ferdeségét. A lépcső anyaga pietra serena (a firenzei reneszánsz dekoratív építőanyaga). A törésnél lévő pihenő téglalburkolata új, az emeleti pihenőjén a téglalburkolat régi. A felső pihenőre három, félköríves, natúr felületű gesztenyefa ajtó nyílik. Ezek is váztaáblás jellegűek. Kilincs helyett porcelán fogógombok vannak rajtuk.

Nagyszalon

A baloldali ajtón jutunk az épület legfőbb helyiségébe. A hajdan szalonként szolgáló helyiség meglepően kis mérete (alig 11 négyzetméter) ellenére sem hat szűkösnek a nagy belmagassága, a teknőboltozatos, festett díszű földeme és a szép magas ablaka miatt.

A padlója téglá, amely Olaszországban általános, keretezésen belül diagonálisan rakott, halszákmintával. A padló szépségét fokozza az, hogy két fajta, eltérő színű téglát használtak, sötétebb piros keretezésű világosabb piros mezőkben sötétpiros sorok vannak.

A falak alján egyszerű, minta nélküli sötétbarna (körülbelül 40 centiméter magas) festett lábazat van. E felett drapp kerete van a falaknak. A keret és a mező között festéssel domborúságot imitáló ugyancsak drapp színű sáv látható. A mezők élénk tengerkékek voltak, de a későbbi tapétázás ragasztója miatt jelenleg fakók. Sötétpiros, a sarkokban hurkolódó szalagmotívum van a mezők szélén. A mezők felett árnyékolással festett álparkány zárja a falfelületet. A teknőboltozaton már igényesebb, figurális festést találunk. A „parkányok” felett mélyvörös sáv választja el a falat a mennyezettől. Ez a sáv a sarkokban ívesen, mintásan kiszélesedik. Kacskarin-gós növényi díszítés felett mindkét oldalon egy-egy tekergőző kígyó fog közre egy fémvázában lévő két

szál rózsát. A sarokminták közt párhuzamosan futó csíkok körülbelül méterenként hurkolódnak és ott növényi díszet is láthatunk. A mennyezet drapp színű. A nyolcágú csillag formájú középső rozetta viszonylag nagyméretű. Hurkolt szalaggal keretezett kék mezőben erőspiros nyolcszirmú virágmotívum van. A vörös szirmok belsejében tagolt, többretegű kék virágszirom veszi körül a csillár akasztóhorgát.

A szalon al secco kifestése a magyarországi analógiák alapján a 19. század második harmadának elejére tehető.

A helyiségnek egy ablaka van, ez a Piazza della Libertàra néz. Ez kétszárnyú, egyrétegű, négy részre osztott üvegezésű, a külső oldalán zsalus. Rúdzárja takart, a szárnyakra fatábla van pántolva, amellyel be lehet sötétíteni a helyiséget. Ablakkönyöklője belül is téglából készült a lecsapódó pára összegyűjtésére és kivezetésére való horonnyal. Üvegei beszorító léccel rögzítettek, némelyik ablakszem a síküveggyártást megelőző időkből maradt meg. Az ablakbéllet és a parapet kékszínűre festett, minta nélküli. A köz felé eső oldalon tapétaajtóval takart ablakfülke van, amelyben a fülkénél kisebb ablak nyílik a köz felé.

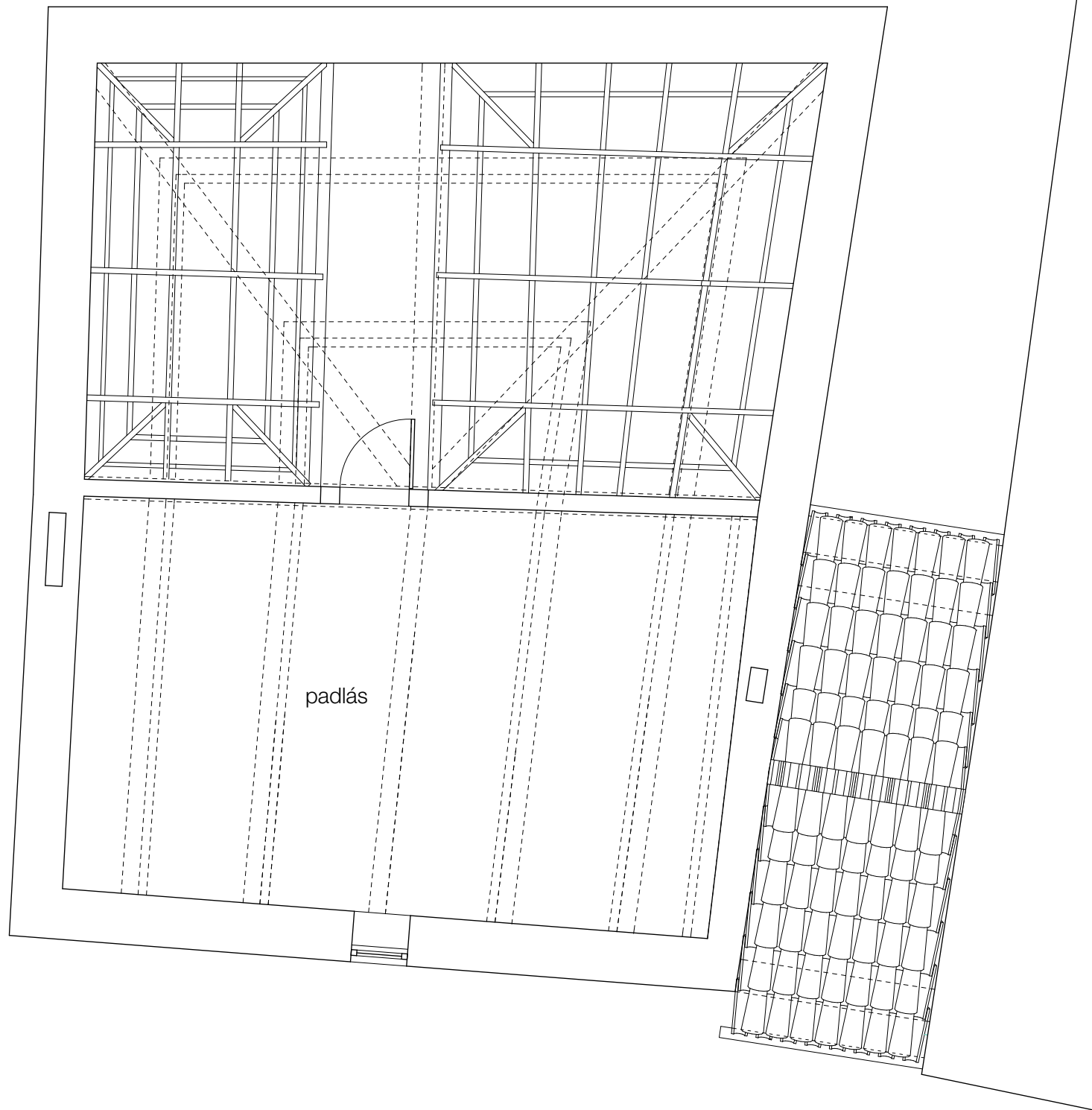
A villanyszerelés falon kívüli, így a falfestés érintetlen maradt. A központi fűtés radiátora a tér felőli bal sarokban található, fehér színével kissé zavarólag hat.

Kéménye nincs. Fűteni valószínűleg tűzfazékkal fűtötték. (Magyarországon csak a barokk oltárok tetején lévő díszvázák - amelyekből felül lángocsák csapnak ki - emlékeztetnek erre a fűtőberendezésre.) A volt tulajdonos családja őriz ezek közül egyet Monte Vidon Corradóban lévő otthonában.

Kisszalon

A lépcsőpihenőről jobbra nyíló ajtón jutunk a kisszalonba. Ez a helyiség nincs nyolc négyzetméter, mégis reprezentatívnak hat. Nagy a belmagassága, teknőboltozatos a lefedése. Két ablaka van, a rövidebb falon lévő a Piazza della Libertàra néz, a hosszabb homlokzati fal jobb sarkában lévő a Via Romára. Míg az elsőről egy tipikus olasz teret látunk,

- bontandó berendezés
- bontandó falazat
- bontandó álmennyezet
- cserélendő padlóburkolat

a másodikról a San Fortunato templom tornya és sokszögű apszisa (amelyeknek egymásmellettsége bizonyítja, hogy ferences rendi és középkori a templom) és a kolostor szoborral hangsúlyozott bejárata mellett egy kanyargós utca fölött, távoli, április végéig havas hegyekben gyönyörködhetünk. Az ablakok kiképzése megegyezik a nagyszalonban találhatóéval. A belső hosszfal jobb oldalán a lépcsőházi félköríves ajtó van, bal oldalán a padlásajtó. Ennek a helyzete különleges, mivel küszöbje az ablakkönyöklő magasságában van. Odáig egy meglehetősen esetleges kiképzésű meredek falazott lépcsőn juthatunk fel. Az ajtó kissé ferdén áll, így nem szalad bele az ablakba. A fa felülete a szobafallal azonos színűre meszelt. A rövidebb belső oldalfalon a fal színére meszelt deszkával elfedett ajtónyílás van a baloldalon. Az oldalfalak halványzöldek, az újabb felület alatt feltáratlan díszítőfestés van. A falakat felül sötétzöld sáv zárja. A mennyezet egyszerűbb, mint a nagyszalonban. Világoszöld alapon sötétebb zöld kerete van, amelyet sötétzöld sáv vesz közre mindkét oldalról. A belső oldalon sötétzöld levelekből álló girland megy körbe. Bár a girland kissé szecessziós jellegű, ennek ellenére egyidős a nagyszalonban lévővel. (A 19. század közepének motívumkincséből sokat átvett az angol iparművészet közvetítésével szecesszió.) A mezőn belüli vonalas festés ugyanúgy hurkolódik, mint a másik díszfestéses helyiségben és itt is a hurkoknál palmetta jellegű díszítés látható.

A helyiség padlója keretezett, halszájka mintásan (de nem diagonálisan) rakott téglapadló. Az utcai hosszfal az ablaktól balra elfalazott alacsony nyílás rajzolódik ki a vakolaton. Az előtte lévő megégett padlóburkoló téglából és a homlokzaton itt lévő burkolótéglák rakásából, (amely elbontott kéményre utal), kandallóra lehet következtetni.

Rózsaszín szoba

A lépcsővel szemben van az ajtaja, ezzel tengelyben lévő ablaka a völgy felé néz. Az egyrétegű ablakszárnyakra utólagosan második üvegréteget erősítettek fel 1970 körül. Az ablakszárnyak későbbiek, mint az utcaiak, mivel üvegük osztás nélküli. (Ez az üvegméret a húzott síküveg gyártásának megindulása után lett általános.) Talán egy 19. század

végi cseréből származnak. A szárnyakra sötétítő fatábla van rápántolva. Zsaluja régebbinek tűnik, mint az ablakszerkezet. A padlója a 70-es évek divatja szerinti, erősen mintás kerámialap. A falai rózsaszínűre festettek az eredeti színezés feltárása alapján. Ugyancsak ennek alapján rekonstruáltuk a falfelületeket lezáró sötétebb sávsort is. A mennyezet téglabetétes fa födémét korábban eltakarták papírízap lemezzel. A burkolatot elbontva került elő a völgy felőli homlokzattal párhuzamos fagerendákra fektetett lécekre támaszkodó téglabetétes eredeti fafödém. Ennek festését a felújításkor érintetlenül megtartották. Kéménye a szomszéd házával közös. A szomszédos (kék) szobába félköríves ajtó vezet, amely az ablakhoz közel helyezkedik el.

Kék szoba

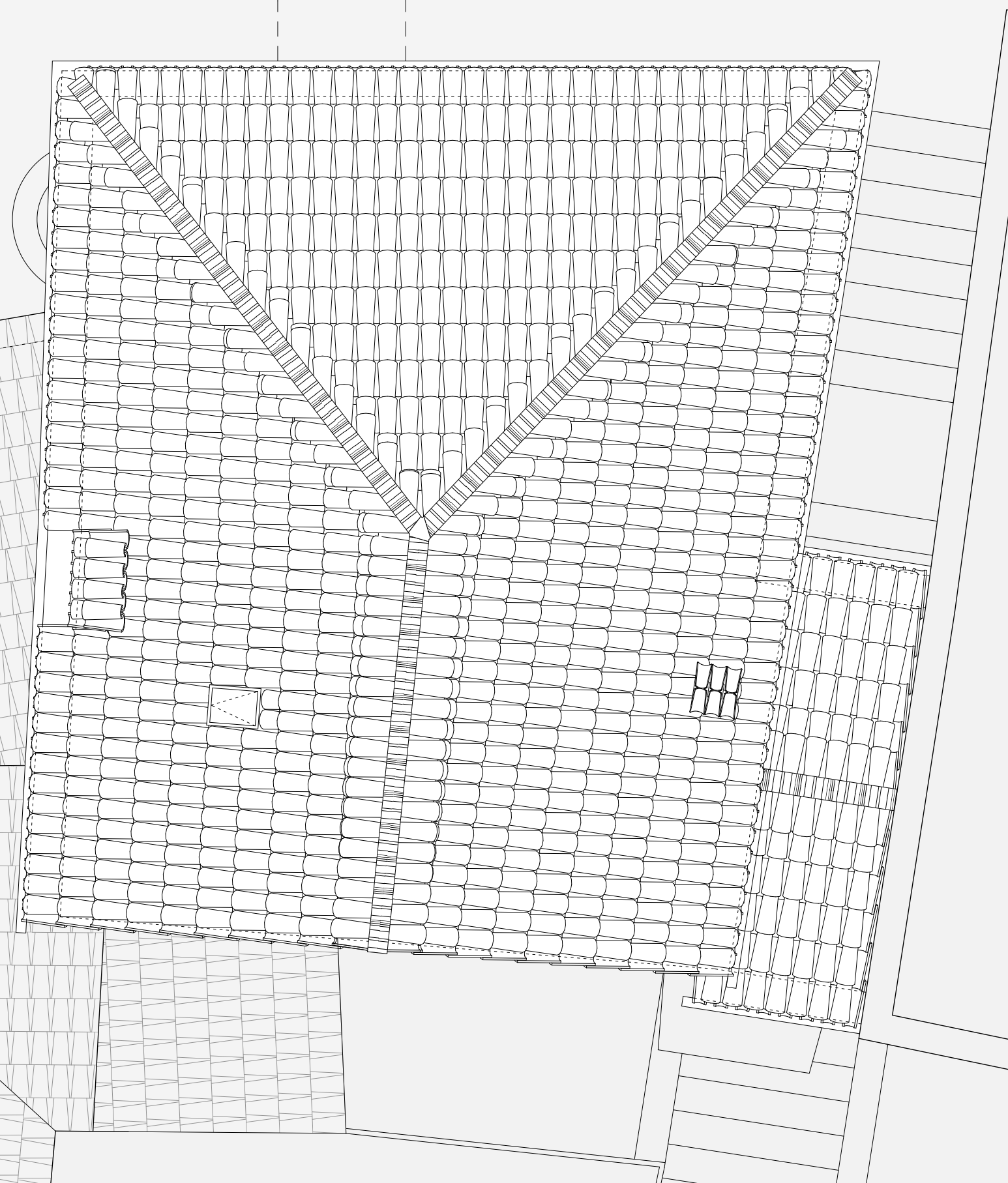
Ez is egyablakos, az ablak teljesen megegyezik az előző szobáéval. Padlóburkolata a 70-es évekből származó mázas kerámialap, szerencsére a téglához közelálló színű és minta nélküli.

A fal az eredetinek megfelelő világoskék színt kapott, lezárva egy rekonstruált meander mintával. A födém azonos az előző helyiségben lévővel, de itt majdnem mindenhol megmaradt a téglák patronnal készített díszítőfestése. A téglamezők világoskék alapszínén sötétkék keretben sötétkék rozetta festése váltakozik sakktáblaszerűen azonos mintájú sötétvörös festéssel. A födém festése itt is érintetlen maradt a felújításkor. A bejárati ajtóval szemközt nyílik a fürdőszoba. Az ajtó a szoba felől tagolatlan, tapétaajtó jellegű, felülete meszelt.

Kéménye közös a fürdőszobáéval és a földszinti kiskonyháéval.

Fürdő

Ez a helyiség már a köz felett van, alacsonyabb, mint a mellette lévő. A szoba felőli ajtaja régebbi, mint az emeleten lévő félköríves ajtók. Ez az ajtótípus már a reneszánsz korban is létezett. Sima deszkalap egyik oldalára fülungot utánozó keretezés készült, közepén is van osztása. A keretezésnek a dekoráción kívül összetartó szerepe is van. Profilozása kortalan, egyszerű, régi bevésőzár van rajta. A dekorált felület néz a fürdőszoba felé. Ez az oldala szürkére mázolt.

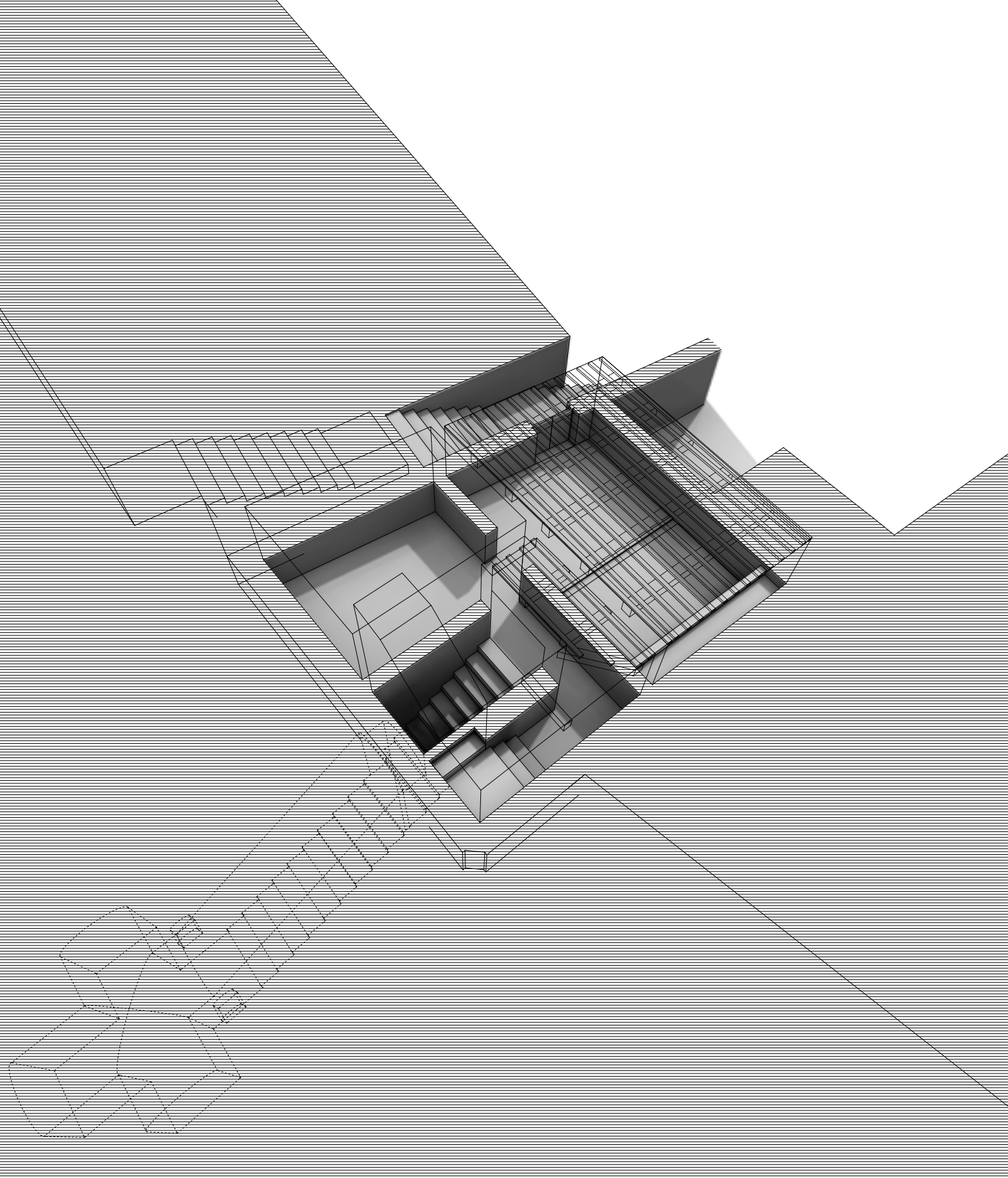
A téglalap alaprajzú helyiség falai és a sík födém közt nagyméretű holker van. A fürdőszobának nem ablaka, hanem mélyen üvegezett, redőnyös kétszárnyú ajtaja van a balkonjára, ahonnan páratlan kilátás van a városka házai felett a távoli hegyekre. (A kilátás a helyiség belső sarkából is még lélegzetelállító.) A padlóburkolat fekete márványmozaik lap, a berendezés fehér, amint a spórolósan alkalmazott csempe is. A fürdőszoba az 1970-es átalakításkor létesült.

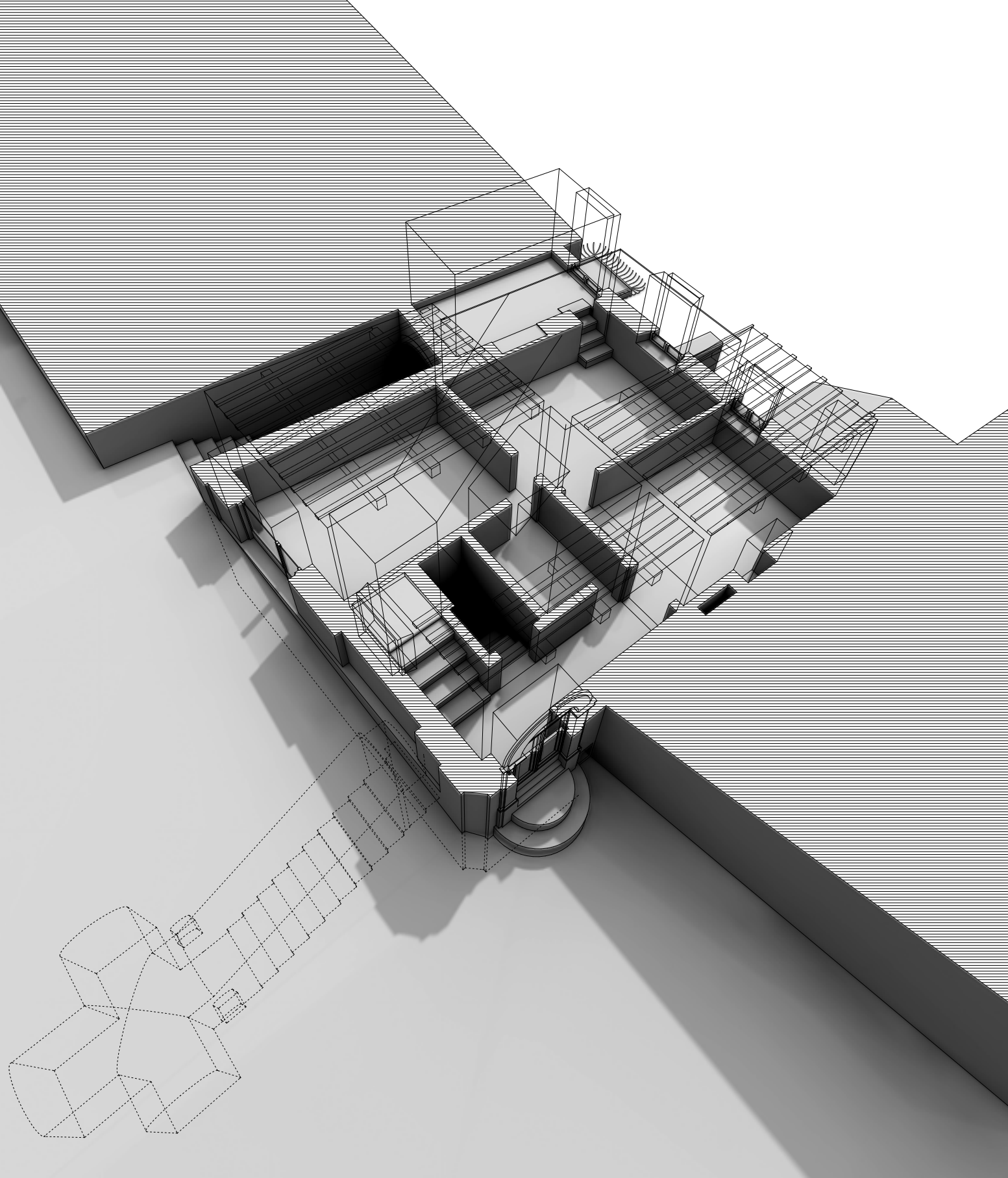

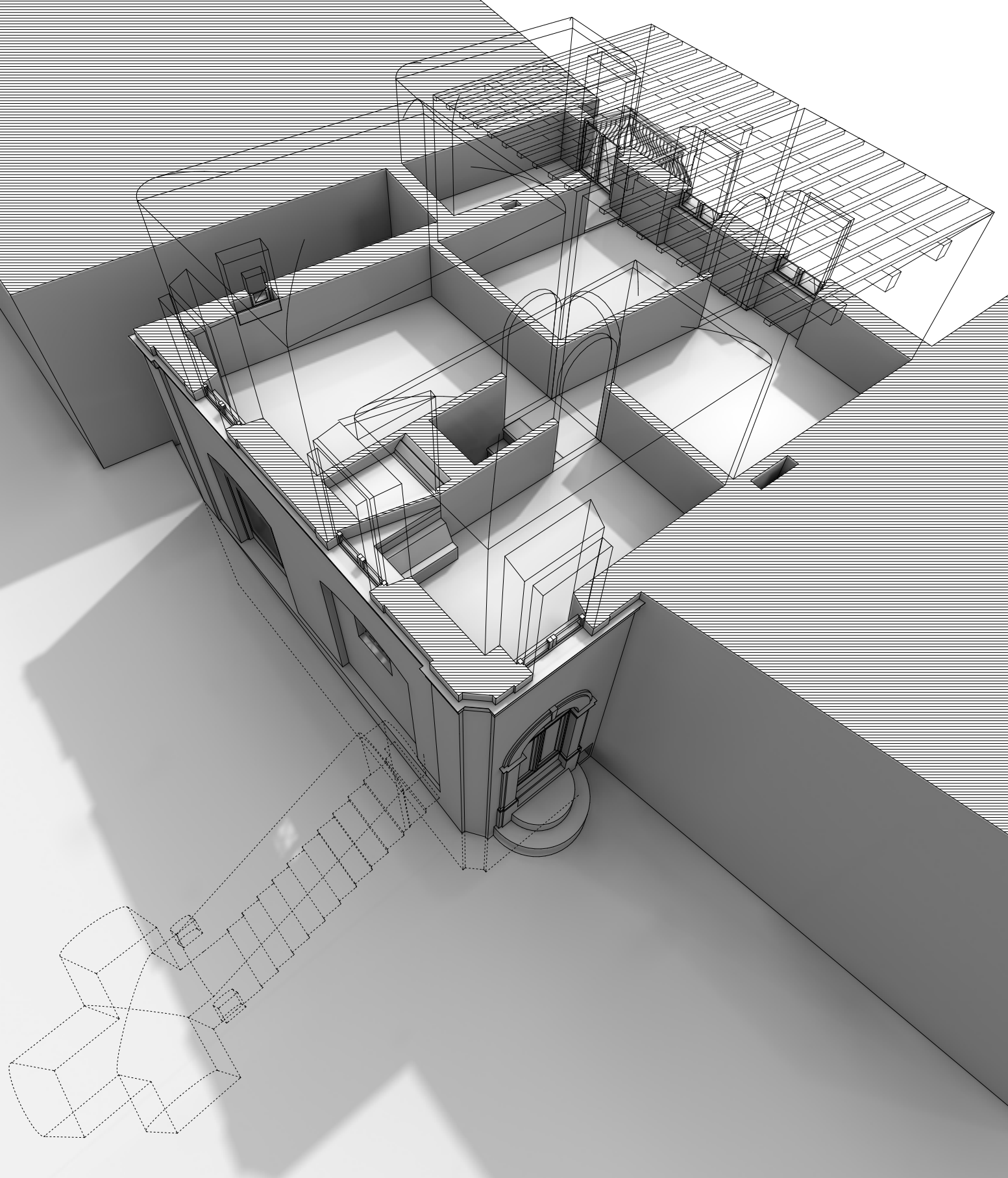
PADLÁS

A kisszalomból nyíló ajtón az emeletre vezető lépcső felett van a padláslépcső. Ennek ferde alja, amely a lépcsőház födéme is, lapjára állított téglából van. Oldalfalai a kis és nagyszalon felé is, élére állított bontott téglából készültek. (Részben kéményből bontott átégett téglából!) A lépcső fából készült. Felérve az a megdöbbenő látvány fogad, hogy a szalonok teknőboltozatai fa mintaívek alá szögezett vékony sásrétegből készültek, amelyet alulról bevakoltak. Hőszigetelésük nincs. Rálépni nem lehet. A kötőgerendára épített fal kettéválasztja az alacsony tetőteret. A belső helyiség alatt fafödém van, ezért itt téglaburkolatot találunk. A tér felé kontyolt nyeregtetőt a völgy felé oromfal zárja. Hatalmas méretű bárdolt kötőgerendák, élszelemenek és vízszintes tartószelvények alkotják a fedélszéket. A faanyag különböző minőségű és korú, igazolva azt, hogy a régi fedélszéket sokszor javították. A legtöbb közülük fűrészelt vagy bárdolt, de akad gömbrúd jellegű is. A tetőfedés lécezésre rakott téglára fektetett kúpcserépekből áll. Két kéménye van a háznak. A sikátornál lévő fal kéményéből szögletes azbesztcement cső nyúlik ki és gúla alakú lefedésű. A Marini házzal közös kémény nyújtott téglalap keresztmetszetű, pilléreken álló, kúpcseréppel fedett.

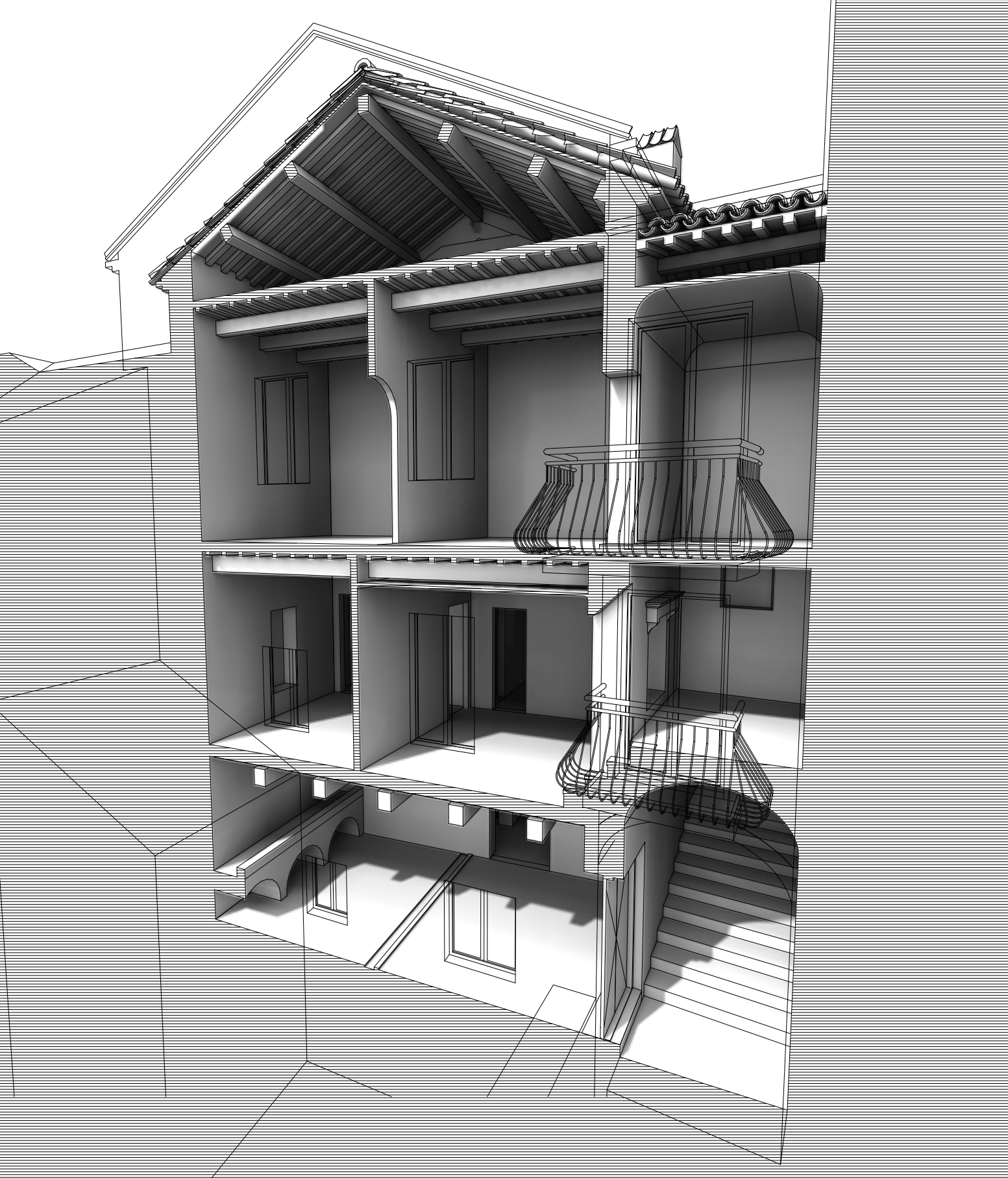

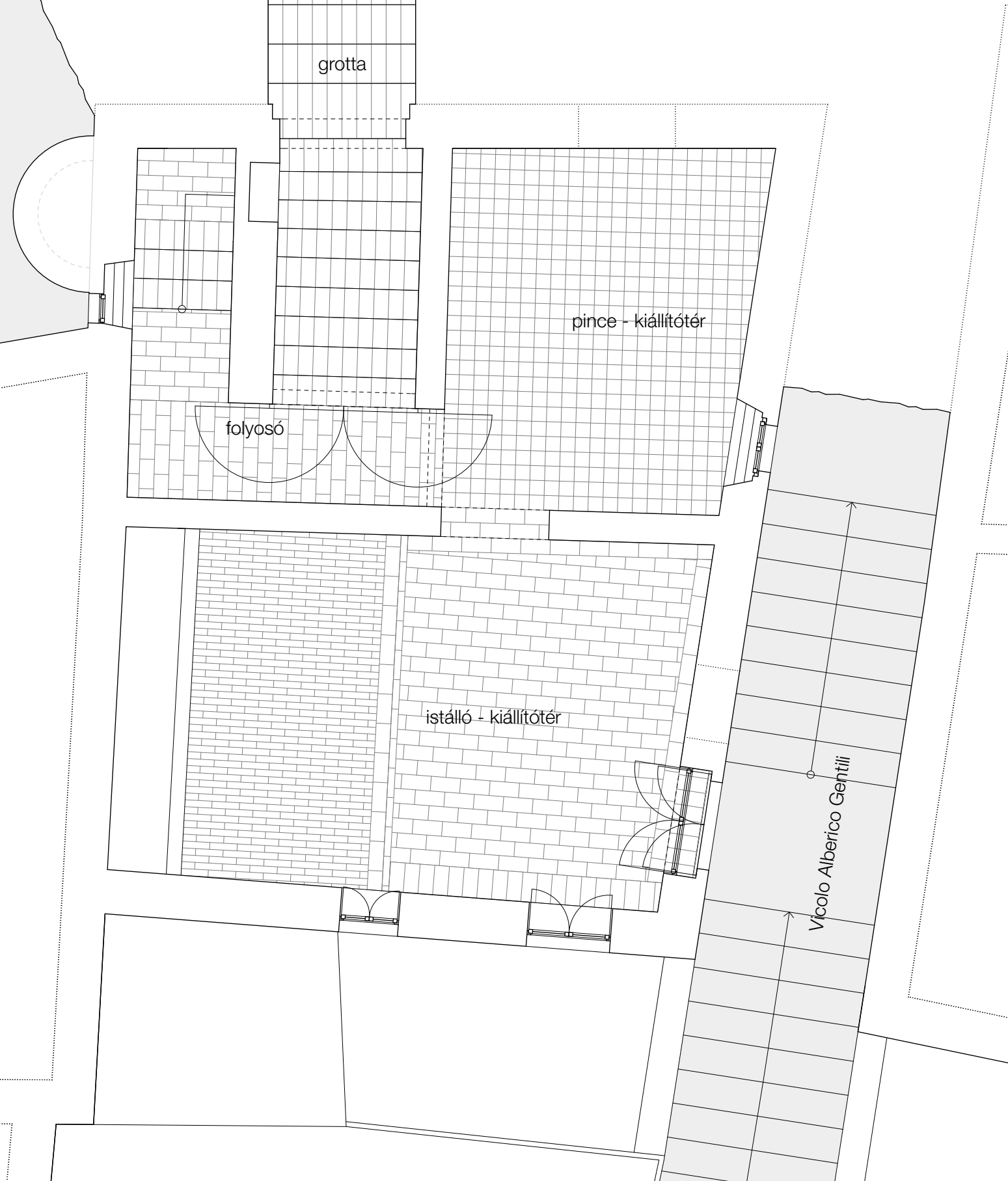

SZERKEZETI LEÍRÁS

Az épület szerkezeti a megszokott magyar típusmegoldásoktól jelentősen eltérnek, a római építészeti hagyományokat viszont felfedezhetjük rajtuk.

Az alapozást nem ismerjük.

Falai téglából készültek, az utca, a tér és a sikátor felé burkolótégla homlokzattal, a völgy felőli homlokzat falazótégla néhány kőbetéttel. A falak a helyi szokás szerint minden valószínűség szerint kétrétegűek, a külső és belső réteg közt habarcsos törmelék kitöltéssel. A kiváltók falazottak, kivéve a völgy felé eső homlokzatot, ahol a fa kiváltókat vasbetonra cserélték. A sikátor feletti épületszárny alatti tégladongaboltozat egyik oldalon a szomszéd ház falára támaszkodik, tehát minden valószínűség szerint a két ház egyszerre épült. Az ellenkező oldalon (Adelio Marini tulajdonában) lévő házzal is közös fala van az épületnek.

Érdekes szerkezeti megoldás, hogy az alaprajz közel négyzetes, középfőfal viszont kizárólag csak a pinceszinten van, így hat méter körüli földémfesztávok alakultak ki.

A földémekek tipikusan római jellegűek. Keményfa gerendákon keményfa lécezések tartja a téglabetéteket. E felett a feltöltésen téglapadló van. Az üzlet és a fürdőszoba alatt vasbetonra cserélték a faföldémet. A fürdőszobához és a kiskonyhához a völgy felőli oldalon erkélyt építettek.

A pincelépcső téglából, az emeletre vezető márványból (pietra serena) készült. Az utóbbi alátámasztását vasbetonra cserélték.

A külső nyílászárók közül a tér és az utca felőliek minden valószínűség szerint a 19. század előtt már megvoltak, vagy legfeljebb a század elejéről valók, a völgy felőliek viszont az akkori átépítéskor készülhettek, vagy ezen az oldalon a lakóhelyiségekben a szárnyakat később cserélhették. A belső ajtók minimum három periódusból származnak.

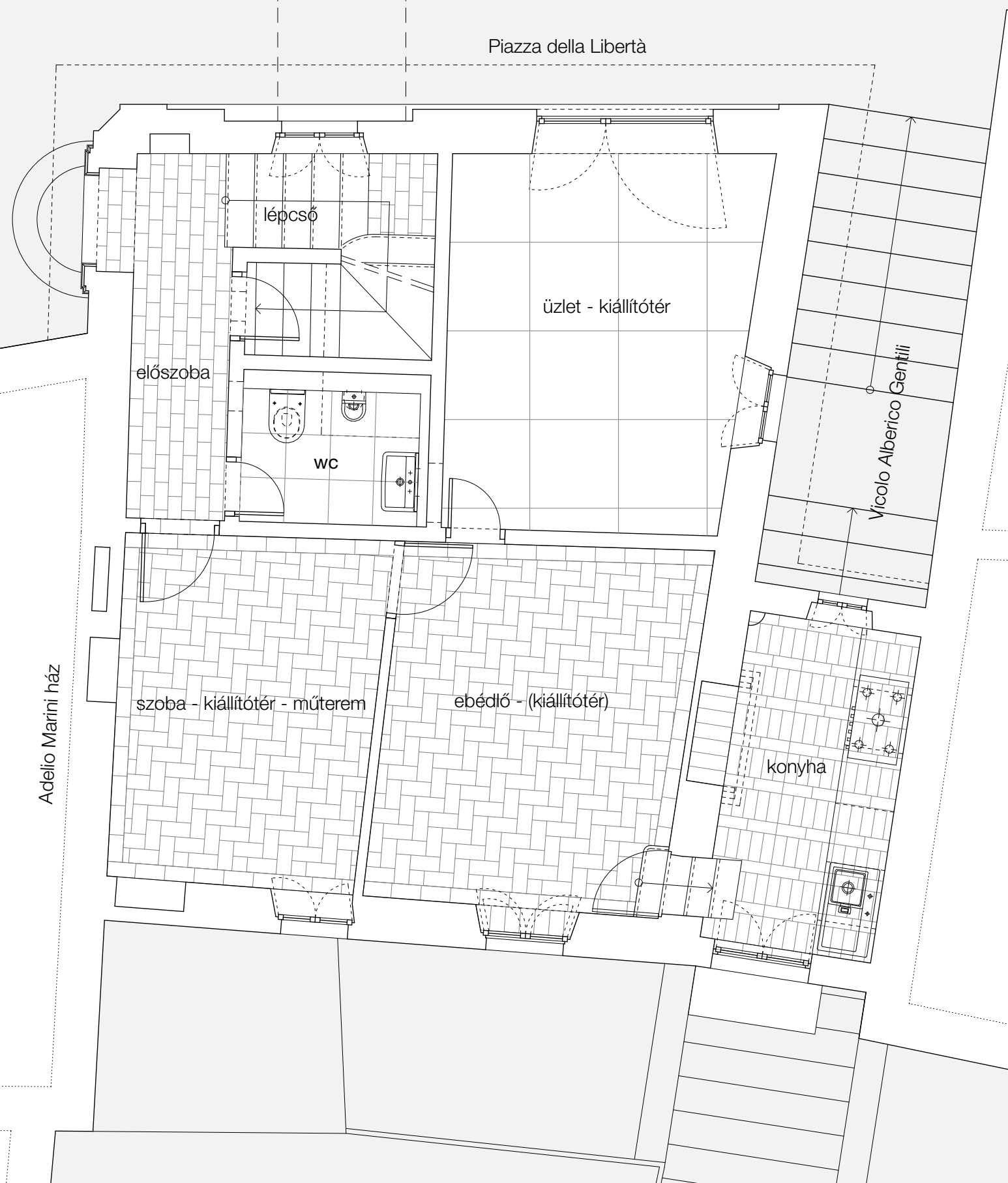
Nyeregteteje a tér felőli oldalon kontyolt. A sikátor feletti szárny elletétes iránybanálló gerincű nyeregteteje lejjebb helyezkedik el a főtömeg párkányánál. A tetőszerkezet és a fedés is évezredek hagyományok szerinti. Nagy keresztmetszetű gerendákon erős lécezésre téglaburkolat került, erre rögzítés nélkül barát apáca fedés készült. A tető alacsony lejtésű, ezért volt lehetséges ez a megoldás. A tetőnek időnként komoly hóterhet is kell viselnie.

A kémények számunkra szokatlan, nyújtott téglalap keresztmetszetűek.

A házban eredetileg mindenhol téglapadló volt, az 1970 körüli átépítésnél az akkoriban használatos helyiségekben részben márványmozaikra, részben kerámiára cserélték.

A ház teljes gépészete az utolsó felújításkor készült.

A HELYREÁLLÍTÁS LEÍRÁSA

Ezen a helyen legalább nyolcszáz éve áll ház. A most látható épület magában foglalja nemcsak szellemi értelemben ezt az elmúlt időt, hanem meg is testesíti azt. (A bútorok egy része is már több mint száz vagy több száz éve a házban van és remélhetőleg marad is.) Ezért nem lehet célja a helyreállításnak az, hogy bármely időszakra visszaálmodja a házat, vagy bármely eltelt időt kitöröljön belőle.

A cél, hogy minél kisebb beavatkozással a ház szellemét meg nem sértve, csak a zavaró, vagy műszaki okokból szükséges munkálatok kerüljenek elvégzésre.

Elkerülhetetlen a tető helyreállítása. Itt is szempont az eredeti anyagok, szerkezetek és építési szokások megőrzése. A faszkelet javítása után visszakerül a téglaljazat. Erre kerül egy körülbelül 1 centiméter vastag kiegyenlítő réteg amelybe acélhálót dolgoznak be a teherelosztás céljából. Erre bitumenes lemezt ragasztanak a későbbi esetleges beázások megakadályozására. A tetőfedés is az eredeti cserepek felhasználásával készül.

A homlokzaton a téglákat letisztítják, a fugákat kitöltik. (Ez nemcsak állagvédelem miatt kell, hanem a település gondozott házain ez máshol is így van.) A nyílászárók fa részei az eredeti színben matt festékekkel újramázoltak, a régi mázolásból csak a feltáskásodott részek kerülnek eltávolításra. Így a felület ugyan egyenetlen lesz, de belesimul helyreállított házak közé és nem kelt idegen hatást.

Két helyiség – az emeleti rózsaszín és a kék szoba – padlóját mázas kerámialap alkotja. Ezeket le kell cserélni bontott padlóburkoló téglából készült burkolatra. A nagykonyha válaszfala elbontása miatt, a konyhapadló márványmozaik burkolata helyett a közlekedő megtartott téglaburkolatához igazodó bontott téglából készülő új burkolat kerül.

A fürdőszoba gépészetileg elavult. Az új fürdő magasabb minőségű kivitelben megtartja a régi színeit. A sötétszürke márványmozaik lap helyett vele azonos színű greslap burkolat készül. A csempézés változatlanul fehér marad, éppúgy, mint a berendezési tárgyak is.

A földszinti kamra helyén létesülő WC azonos kiképzésű lesz.

A konyha érintetlen marad, csak a bútorozása kerül cserére. Az új konyhapult nem támaszkodik le a padlóra, hogy az látható maradjon továbbra is. A kandalló visszakapja a hiányzó elzáró lemezét.

A szalonok freskói restaurálásra kerülnek, a kisszalon oldalfalainak feltárása után a díszítésük helyreállítandó.

A téglapadlók az olasz szokás szerinti viaszkezelést kapnak, ezzel visszanyerik eredeti színüket és szépségüket.

Piazza della Libertà

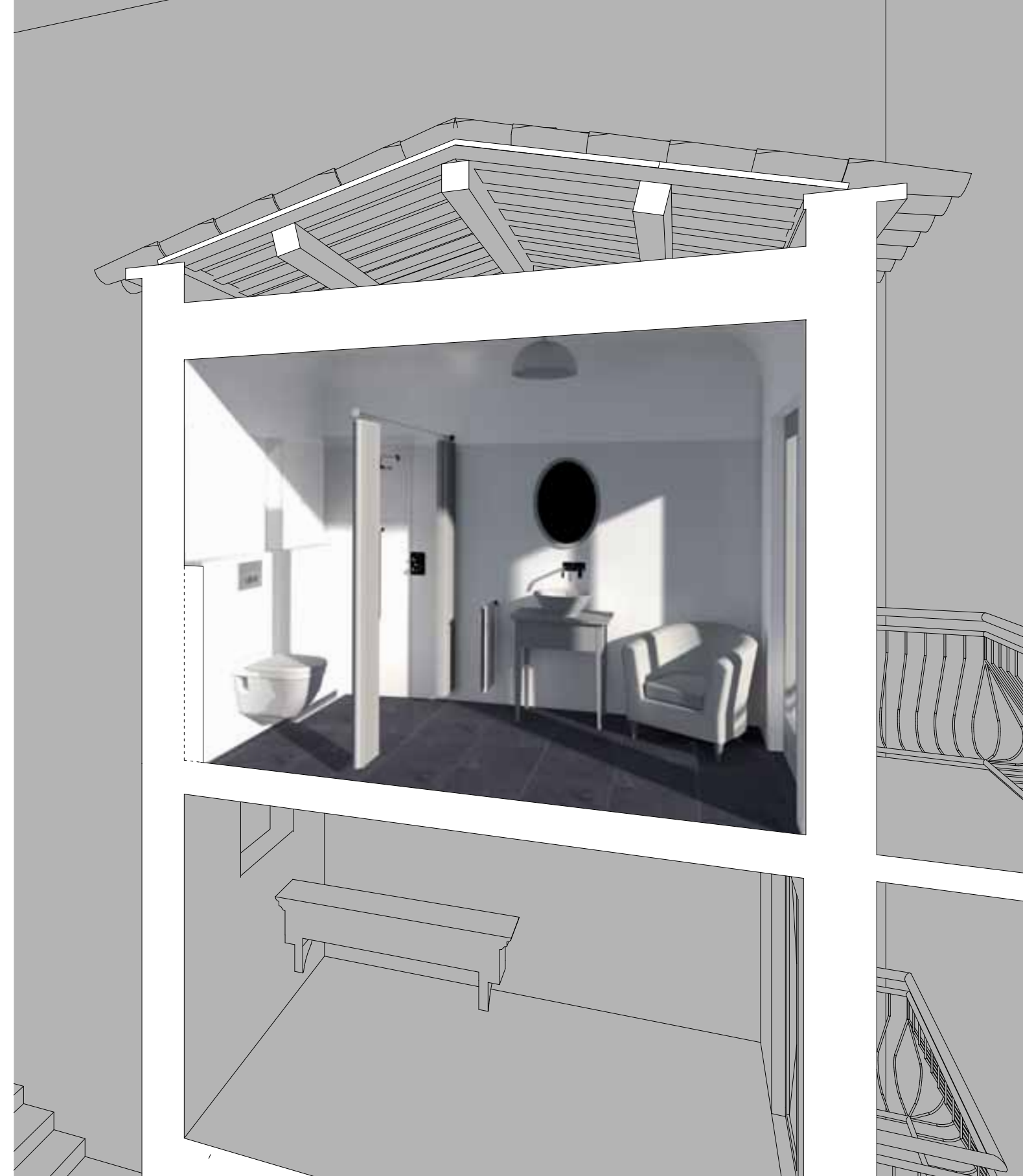
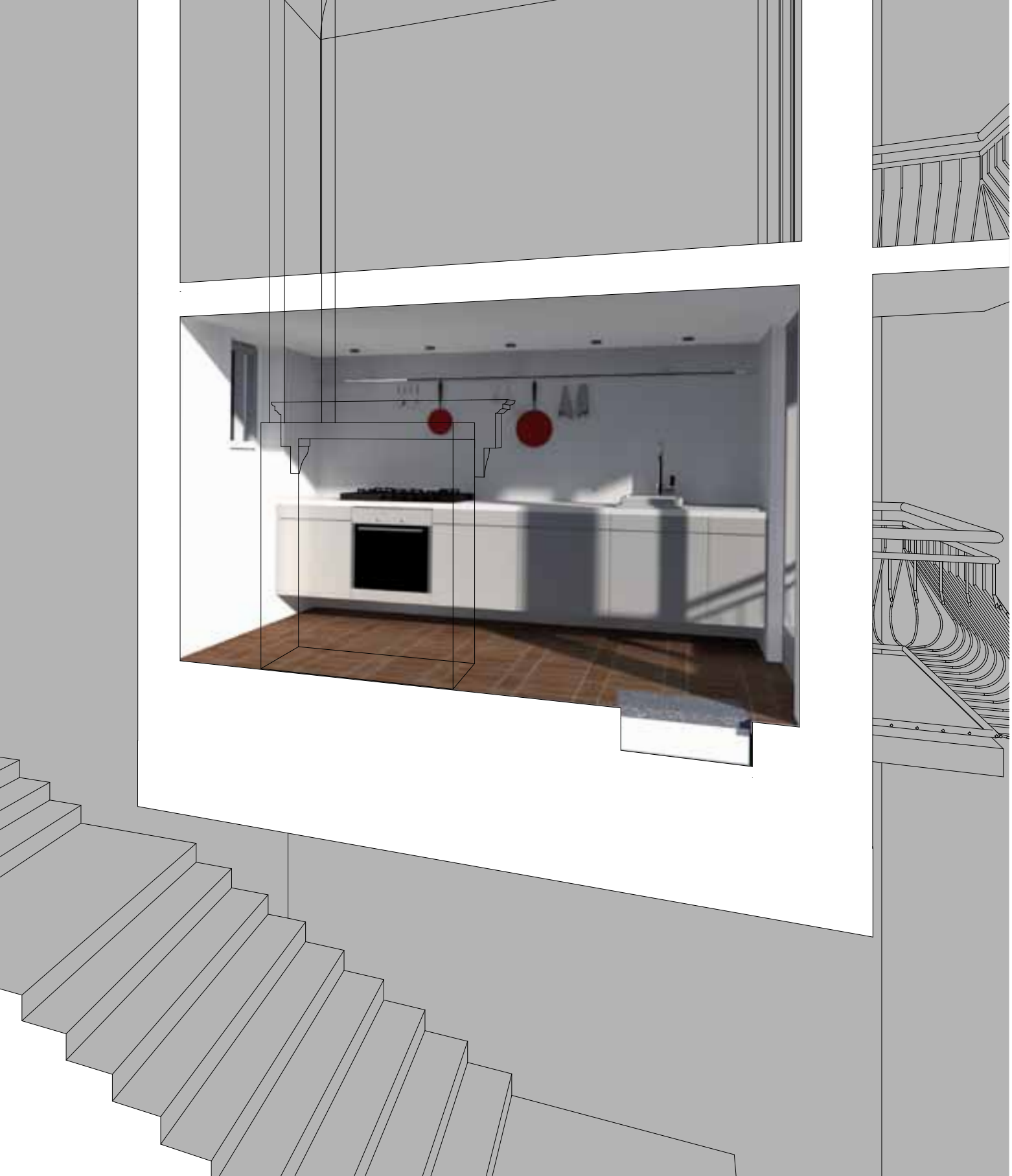
FUNKCIÓ

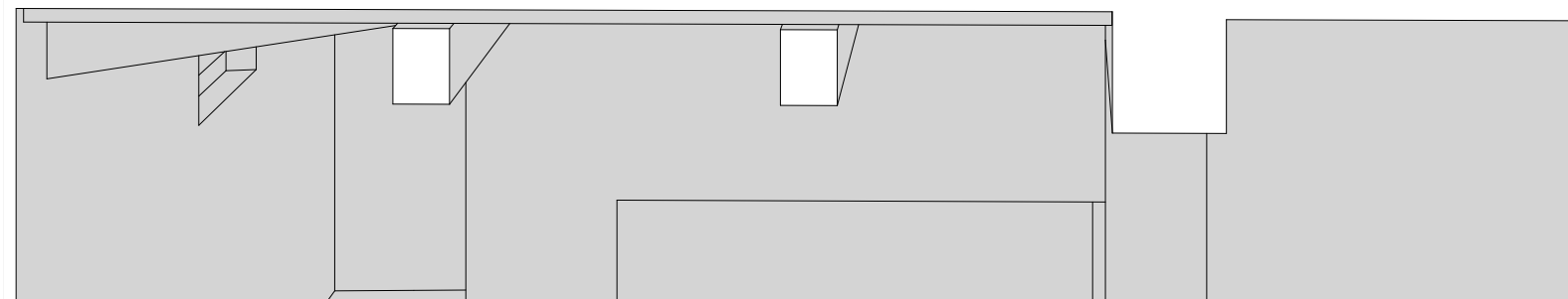
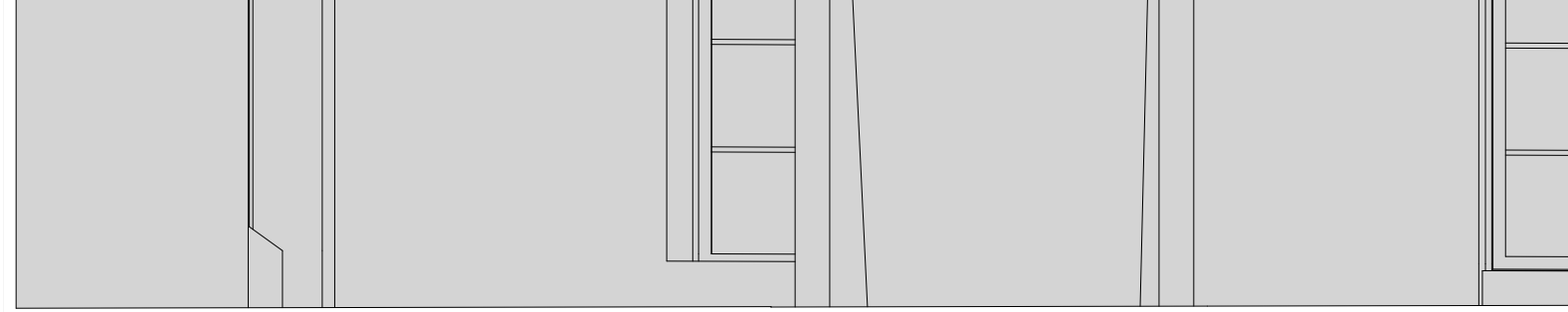
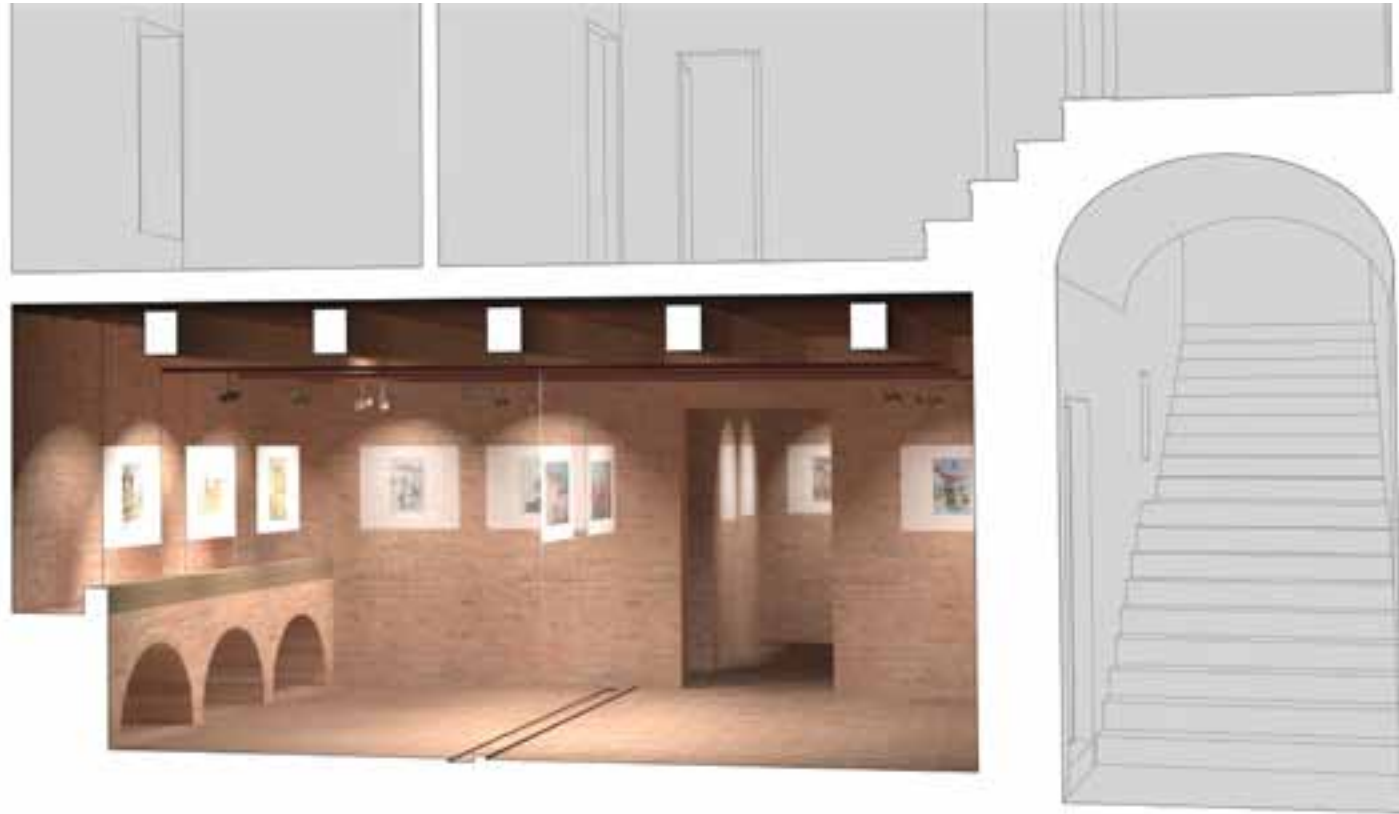
Az épület alaprendeltetése a művésztelep központja. Egyfelől szállás, másfelől kiállítóhelyi rendeltetéssel. Mérete miatt tömeges elszállásolásra nem alkalmas, ezért inkább csak az oktatók lakhatását biztosítjuk itt, a diákokét a város által rendelkezésünkre bocsátott lakásban oldjuk meg. A lakófunkció elsősorban az emeleten és részben a földszinten, a kiállítási rész az istállóban és az üzletben kap helyet. Az emeleti szobák, a szalon, a földszinti konyha és az étkező, alkotják a privát zónát, de a régebbi időkhöz hasonlóan némi átfedéssel a közösségi tereket illetően, csak most nem szabóműhelyen áthaladva lehet eljutni a konyhába, hanem kiállítóterén keresztül.

A földszinti üzlet stratégiai helyzetű a városka életében. Amikor nem mi állítunk ki, kölcsönadjuk a helybélieknek, hogy például a karácsonyi vásáron használhassák. A Piazza della Libertà és a városka fő ütőerének, a Corso Garibaldinak az egyik legjobb fekvésű üzlethelyisége. Az itt rendezett kiállítások központi helyzetűek és jelentőségűek. Mérete miatt viszont csak kevés alkotás befogadására alkalmas. Ezért a kis közből, a Vicolo Alberico Gentiliről nyíló, volt istállóhelyiséget is kiállítóterként fogjuk kialakítani. Ez a helyiség önállóan is üzemeltethető. A falazott jászol és a téglapadló sajátos hangulatot kölcsönöz.

A képeket a falak elé, illetve a térbe befüggesztve lehet kiállítani. A világítást a mennyezet fagerendáira rögzített, sínes rendszerű reflektorokkal kívánjuk megoldani. A padlóban lévő, téglából készült csatornát, mely az istálló funkció öröksége, nem bontjuk el. Viszont kialakítása miatt balesetveszélyes, mert a látogatók elbotolhatnak benne. Ascoli Picenóban a Piazza Arringón a cipőüzletben, amelyet egy hasonló istállóban rendeztek be, ezt a nehézséget egy járható üvegfüdémrel oldották meg. Az eredeti téglapadló látható maradt, de sík járófelületet tudtak kialakítani. Itt erre nincs mód, ezért a kiállítások installációját kell úgy kialakítani, hogy ez a padlóburkolati megoldás ne maradjon észrevétlen, tudatosuljon a kiállítást megnézőkben. Például a csatorna vonalában is be kell függeszteni képeket, így osztva a teret és a csatornán mint küszöbön kell átlépni a képek hordozófelületei alakította szűkületben. A kiállítások és a vendégek kényelme céljából a földszinten, a lépcső alatti kamra helyén egy vendég wc-t építünk. Az étkezőt, az üzletet nem csak kiállításokra szoktuk használni. Itt rendezzük meg a közös vacsorákat, képválogatásokat, megbeszéléseket.

M *művésztelep*

„Azt akarjuk elérni, hogy hallgatóink munkájuk során mindig az ember és környezetének viszonyából induljanak ki, az ember viszonyát vizsgálják a tárgyakhoz, az ember szükségleteiből kiindulva.”

Pogány Frigyes

MŰKÖDÉS

Kétezerhétben, az első rajztábor még a piazzettán lévő házra alapozta a létezését. Az öt diák, a két tanár, a meg-meg jelenő vendégek mind itt laktak. A zsúfoltságot látva Sauro Cecchi, a város akkori kulturális ülnöke a következő évre megszervezte, hogy az önkormányzat tulajdonában lévő, a városháza épületében, az irodák felett elhelyezkedő lakást használhassuk diákszállásnak. Így 2008-ban már 11 fővel folytatódhatott a tábor. A polgári védelemtől kaptunk ágyakat, a parókiáról asztalokat, székeket, valakitől hűtőszekrényt. A külön lakásnak köszönhetően önálló életet élhetnek a diákok, megvan a kellő szabadságuk, függetlenségük, akkor fekszenek és kelnek, amikor jólesik nekik, azt főzhetnek, amit szeretnének, de el is kell látniuk magukat, gondoskodniuk kell magukról, egymásról.

Alapvetően, hogy hagyjuk őket kibontakozni. Alkossanak önállóan, inspirálják egymást. Szerencsére a kezdeti témakeresés után, amikor rájönnek, hogy nincsenek vázkockák és tömör testek, „csak” téglarchitektúra, utcaszögletek, kék ég és olajfákkal teletűzdelt szántóföldek, felpörög a munkakedv. Egymás munkája, jókedve, tanácsalansága, elbizonytalanodása, rátalálása rengeteg motivációt ad. Amennyiben szükségük van ránk, csak lejönnek a kétszáz méterrel lejjebb lévő kis térre, bekopognak, és tanácsot kaphatnak a mindennapi élethez való praktikus ügyekben, a művész kollégáktól szakmai kérdésekben.

Természetesen vannak közös programok, kirándulások, vacsorák, vendégeskedések.

Ellátogatunk a környező városokba, falvakba, ahol természetesen újabb rajzok készülnek. Minden évben megmásszuk a Sibillini hegység egy-egy kétezer mé-

ter feletti csúcsát. Közös strandolás a tengerparton, röplabdameccs. Vacsora a tanárokkal, helyi barátokkal.

A szervezett programokon kívül módjuk van a helybéli fiatalokkal ismerkedni, barátságokat kötni, bulizni, focimeccsen diadalmaskodni.

2011-ben hagyományteremtő szándékkal elindítottuk a főtéren a virtuális teniszbajnokságunkat. Pici XXI. századot csempészve az ódon, téglahomlokzatú házak közé. Hatméteres vetítívászon, projektor, nézőközönség, érmek, díjátadó. Igyekszünk jól érezni magunkat, egymást.

ÖSSZEGZÉS, CÉLOK

A művésztelep felépítése megtörtént, alapelveink bebizonyították létjogosultságukat. Egyelőre nem érezzük szükségét, hogy változtassunk rajta. Viszont fejlődni, hanem is mennyiségben, de tartalmilag mindenképp szükséges. Céljaink között van a volt mozi épület használatba vétele, hogy műteremnek és diákszállásnak használhassuk. Szándékozunk újraindítani a filmvetítéseket, teret adva igényes, kortárs magyar és olasz filmművészeti alkotásoknak. A mozi nézőtere és színpada alkalmas koncertek rendezésére is, kiállítások tartására, egy fiatalos, „romteázó” működtetésére. Manlia, a ház volt tulajdonosa idén megígértette velem, hogy jövőre az ő lakhelyén, Montapponében is tevékenykedünk, az ott készült rajzokat, az általuk szervezett, messzeföldön híres kalapfesztiválon kiállítjuk.

Lajkó Nóra

Az épített környezet visszahat az emberi viselkedésre, az emberi kapcsolatokra. A hegytetőn zsúfolódó kisebb és nagyobb házak sokasága egy szervezetté nőtt össze. A szomszédos házak közös falra épültek, vállat vállnak vetve dacolnak az évszázadokkal. Ez a sűrűség, szinte társasházi viszonyok által alakult ki az az életmód, amelynek része a másokra való odafigyelés, a közvetlen kommunikáció. Ha valaki kihajol az ablakon, biztos, hogy egy arra menő ismerőst lát, köszön neki, szóba elegyedik vele. Élő és aktív a kapcsolat az emberek között. Személyes. A mobilizáció és a változó igények alapjaiban változtatták meg a városhasználatot. Egyre többen költöznek le a folyóvölgybe, a főút, a bevásárlóközpontok, a kényelmes parkolás miatt. Egymástól elszigetelt társasházak épülnek, ahová autóval érkezik haza a lakó. Esetleg iszik egy kávét a bárban, elmegy a templomba, de az intenzív kapcsolatot a többi helybélivel szép lassan elveszítik. Ha teljesen nem is szűnik meg az olasz néplélekre oly jellemző közvetlenség, de a lakhely ilyen jellegű változása érezhető lesz.

A művésztelepi munkát szeretnénk kibővíteni az építőművészet irányában is. Már volt igen sikeres dipomahelyszín Falerone. Szándékozunk nagyobb számú hallgatónak lehetővé tenni a faleronéba való tervezést a komplex tervezési tárgy keretén belül. Célunk nem egzotikus helyszín biztosítása, hanem az óváros revitalizációja, újraélesztése.

A fiatalok az estéket fent töltik az óvárosban, de lakni valahogy nem jut eszükbe ott. Vágynak oda, de valamiért mégsem telepednek meg. Nehéz parkolni, korszerűtlenek a házak, télen a hó miatt néha nem lehet kimozdulni, két kilométer többlettutát jelent a Tenna folyó völgyébe települt üzemekhez. Bezártak a boltok. Célunk a mélyebb okok feltárása és a megoldás megtalálása. Olyan terveket szeretnénk készíteni, melyek egy huszonegyedik századi fiatalnak is vonzó alternatívát nyújtanak. Lakjanak ismét sokan az óvárosban, nyissanak ismét ki az üzletek. Véleményünk szerint az építészet eszközeivel, megfelelő szellemi invencióval lesz megoldás.

kiállítás

„A vitatkozó kedv kibontakozására szolgálnak és a sokoldalú tájékozódást segítik elő a hallgatók kiállításai és a művésztelepi munka, amelybe már az első év végétől bekapcsolódnak. A harmadik év elvégzésétől kezdve biztosítják növendékeinknek a külföldi utazás lehetőségét. Céljuk, hogy a hallgatók új emberi viszonylatokat ismerjenek meg és azokat értékelve tapasztalataikat itthon hasznosítsák.”

Pogány Frigyes

MUSTRA

Sokszor csak a magunk örömeire dolgozunk, alkotunk, de a művészet léttére legtöbbször nem korlátozódik, korlátozódhat rajzasztalunkra, annak fiókjára. Legalábbis ideális esetben nem. Alkotásainkat szívesen bemutatjuk szűkebb és tágabb közönségnek, akár műtermünkben, akár egy kiállításon. Egy kiállítás pedig ünnep, magasztos pillanat. Ezt élhetik át diákjaink, mikor bemutatják rajzaikat. Az idegenek kívül, Faleronében a helyieknek, itthon a Műegyetemen a családjuknak, barátaiknak, diáktársaiknak, tanáraiknak. A rajzolás, alkotás öröme után itt másfajta örömet élhetnek át. A faleroneiek ekstázisa, elragadtatása érthető elfogódottságuk okán. Sokan jönnek, és legtöbbször is visszaérnek. Mindenkinek meg akarják mutatni a képeket, melyeken megelevenednek gyermekkoruk helyszínei, például az a sarok, ahol a bújócskánál számolni kellett, vagy lakóházuknak akár csak egy kis részlete. Mutogatnak, vitáznak, mesélnek. Még az esti kutyasétáltatás alkalmával is visszatérnek. Kutyástól. Ugyan kutya-szemmagasságban nincs kép, de nem is annak kedvéért. A kiállítás egyértelmű siker, minden képre több vevő is akadna, de képet nem adunk el. A művészettel nem üzletelünk. Viszont ajándékozni lehet, éppúgy, ahogy ők is kedveskednek nekünk, őszintén, szeretetből. A haszonszerzés gondolata nélkül.

Többször volt már kiállításunk a Sala Comunalében, a volt városi színház terében kialakított teremben. Egy alkalommal korábban megszervezett két másik kiállítás miatt foglalt volt a Sala Comunale és a San Sebastiano templom is. A maradék elven a volt fedett piac boltosított tereit kaptuk meg az egykori klarissza kolostor alsó szintjén. A két közbelső pilléren nyugvó hatosztatú, boltosított tér tele volt hordóval, bárszekrényel, hűtőpulttal, zászlókkal és mindenféle tárggyal. Egy elképesztő rumlit vettünk át. Szerencsére az egyik helybéli gazda, hatalmas keretekre feszített fehér vásznait ideiglenesen itt tárolta. A rumlit átcsoportosítottuk egy kieső részre, eltakartuk a vászon paravánokkal, és az így felszabadított térben állítottuk ki a képeket. Vendéglátóink, amikor visszatértek döbbsent képet vágtak. Szemmel láthatólag nem ismertek rá a helyre. Aztán hirtelen felragyogott az arcuk és büszkén mondták, hogy azért kaptuk ezt a szép helyet, mert olyan szép. Persze, ehhez az is kellett, hogy a reménytelen káoszban felfedezzük az ott rejtőzködő szépséget, minőséget. A megnyitó után itt borozgattunk, tárlatvezettünk, társasjátékoztunk, tollasoztunk.

A kiállítások mindig hihetetlen sikernek és látogatottságnak örvendtek. Ez nem meglepő, mert a helyiek érzelmileg érintettek a képek témája miatt, a színvonal pedig a távolabbról idelátogatók számára is vonzóvá teszi a tárlatokat. A művésztelepet igyekszünk Ferragosto idejére szervezni, hogy az amúgy is ünnepekkel, eseményekkel, látványosságokkal teli időszakhoz mi is hozzátegyünk. Ilyenkor a városka főutcája éjjel környékén is zsúfolva van a közvetlen környékről és a messzebből jöttekkel. Olaszos időbeosztás szerint a kiállításokat éjjelig kellett nyitvatartani, de ebben, a számkra késői időpontban is nehéz volt bezárni a kiállítótermet a tömeg miatt. 2012-ben egy meglepő, de nagy sikerű ötletünket valósíthattuk meg. A kiállított képeket nem zártuk be egy terembe, hanem a főutcán (Corso Garibaldi), az egyházi (Piazza della Libertà) és a világi főtéren (Piazza della Concordia) az üzletek kirakataiban állítottuk ki, így téve lehetővé a kiállítás huszonnégyórás látogatását és másik küldetésünk az elnéptelenedő óváros élettel való telítését a bezárt üzletek kinyitásával, redőnyeik felhúzásával.

h *hatások*

„... az ismereteket a logikai belátáson túl érzelmileg is meg kell alapozni, hogy az elsajátított ismeretanyag a hallgatóban érett szemléletté, alkotó magatartássé váljék. Az oktatásnak tehát nevelő tevékenységnek is kell lennie.”

Pogány Frigyes

ÉLMÉNY

Az, hogy elmegyünk egy mindenki által vágyott, inspiráló helyszínre, és olyan táji, építészeti, művészeti és emberi közegben alkothatunk, amilyen Falerone, szinte önmagában garantálhatná a sikert, az eredményeket. A recept immár adott, és egyszerű is. Mégis a faleronei művésztelep egyedüli, nincs másik ilyen kezdeményezés. Ennek több oka is lehet. Még nem merünk átlépni gondolataink vasfüggönyén, melyet az elmúlt évtizedek realitása emelt. Ilyen fokú mecénatúrát, amit magamra vállaltam, nem sokan engedhetik meg maguknak. És itt nem csak a pénzről van szó. A rajztábor szervezése, lebonyolítása minden évben körülbelül húsz-harminc munkanapnyi elfoglaltságot jelent, amit a szabadidőből kell kihalászni. De hiszem, hogy a társadalmi közösbe be is kell tenni, nem csak kivenni onnét. Sajnos manapság inkább az utóbbi a jellemző, így a közös energiaforrás, mozgató erő kimerülőben van. A rajztábor megalapítása és működtetése egyben küldetés is. Felhívás arra, hogy teremtünk emberi közösségeket, tegyünk valamit együtt. Jobbítsuk, alakítsuk, változtassuk emberibbé, személyesebbé a világunkat. Talán túlvállaltam magam. És ez a talán felesleges itt, mert egyértelműen túlzott anyagi áldozatot hoztam az általam támogatott ügyben. Nem is arányos egy egyetemi oktató társadalmi helyzetével az a fokú meccenatúra, amit a ház megvásárlása, fenntartása jelent. Döntésemet még a családalapítás előtt hoztam meg, ma már biztosan nem ilyen irányban indítanám el a sorsomat. Annak ellenére, hogy sokat gondolkozom azon, hogy nem egy irreális vágyálmat valósítottam meg, más kötelezettségeim rovására, nem bántam meg a művésztelep megalapítását. A család elfogadja, támogatja ügyemet. Kornél (Cornelio) jó barátom, az immár csúcs-tartó, négyszeres rajztáborozó szerint életem legjobb döntését hoztam meg akkor. A diákok visszajelzése pozitív, a rajzi eredmények kézzelfogható valóságán kívül a közösség teremtés is sikeres lett. A tábor alatt jól érzik magukat, töltődnek. Szakmailag, emberileg. Legnagyobb örömömre mindez tartósnak tűnik, mert a hazajövet után nem esik szét kis csapatuk, hanem együtt marad. És nem csak közös sörözésekre. Még az alkotó munkát is tovább folytatták. Idén hatalmas lelkesedéssel és munkával készítették egy rajzfilmet,

Szabó Anna

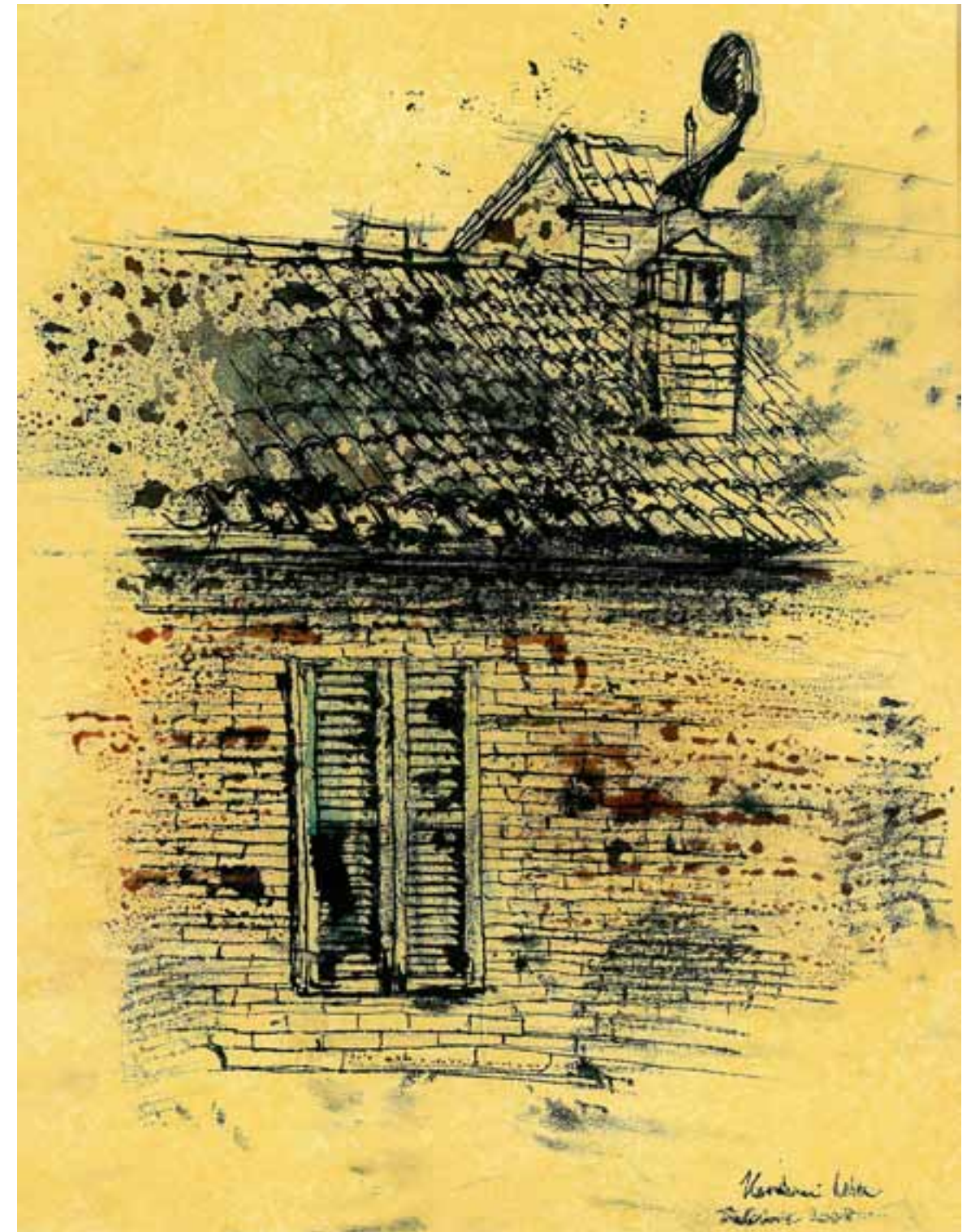
mely 2012-es műegyetemi TDK konferencián I. díjat és egy különdíjat nyert a képzőművészeti szekcióban.

A rajztáborba általában olyanok jelentkeznek, akik tudnak és szeretnek rajzolni. Így többségében jó rajzosokat válogatunk be a résztvevő közé. Az már csak a szerencse kategóriájába tartozhat, hogy emberileg is jó csapat alakulhatott ki. Pedig így történt, annak ellenére, hogy a jó rajzképesség nem egyenlő a jó természettel, és a felvételinél mi csak a rajzok alapján döntünk. A szerencse talán ott is tettenérhető, hogy Giuliana pont akkor nézett ki az ablakon, amikor legelőször megérkeztünk Faleronéba és leparkoltam az autót. Nélküle nem lenne a ház. Nagy szerencsénk, hogy Adelio Marini a szomszédunk, aki oly nagy szeretettel fogadott minket. Talán véletlen, hogy a ház volt tulajdonosai maguk is művészetpártolók, alkotó emberek. Talán véletlen az is, hogy Sauro Cecchi, az elismert festőművész, a város akkori kulturális ülnöke is jó barátommá vált és felkarolta ügyünket. De véletlenek nincsenek. Mindennek így kellett történnie.

Nagyapám, Pogány Frigyes biztos örömmel néz le odafentről, de a ház eladóinak, Manliának és Marinellának az édesapja, Eliano Ruffini a műkedvelő festő is elégedett lehet, hogy fiatalok, művészek népesítik be a volt házát az általa olyannyira szeretett városban. Ezt sokan mondják, de érzem is.

A telep betölti mindhárom küldetését. Az ott készült rajzok minősége magáért beszél. Finta József, a kiállításunk megnyitóbeszédében lelki békéjének helyreállítójaként említette a diákok munkáit, azután, hogy két komoly, de elborzasztó művészeti tárlatot nézett meg abban az időszakban. Nagyon kedvesen, még irigylésre valónak nevezte, azt, hogy ilyen lehetősége van a mai építészhallgatóknak. A legfontosabb küldetés is teljesül, „a mi Faleronénk” közösség lett, élő közösség. Az, hogy valaki faleronés, talán évek után is összekötő szálát jelent a többi résztvevővel a közösen megélt által. Az élmény célból eszközzé

vált. És minket, felnőtteket, a tanárt, táborvezetőt sem került el. Mi is csak gazdagodtunk az ott léttel, már a miénk Falerone és a faleroneiek. Ha a Monte Sibillán nem tettük volna meg fűszálakba kapaszkodva az ötszáz méter mély szakadékok feletti kirándulásunkat, ma kevesebbek lennénk. Számtalan apró és mély tapasztalás, benyomás él még bennem. A 2008-as tábor végén Péter nem velünk jött haza, hanem a száz kilométerre lévő Assisin át, ahová gyalog indult el. Számomra felejthetetlen az, ahogy a hátizsákos alakja eltűnik a Via Roma kanyarulatában. Ritkán adatik meg ilyen katartikus élmény. Aggódunk érte, amikor elindult az ismeretlenbe, de fiatalon csak így érdemes megélni a világot. Búzatábla szélén aludni a csillagfényes éjszakán, kicsit hadakozni az úti elemózsiát elcsenni szándékozó rókával. Az egyik szép és számunkra fontos helyről a másikra tartva, az Appeninek szépséges hegyei közt. A szépet, a jót ellesni nem szégyen, egy kis ottani életszemléletet hazacsempészni szívünkben. Kicsit szebbé, jobbá tenni a világunkat, akár itthon, Magyarországon.

Kovácsnai Nóra

Pintér Magdi

M *emlékek*

DIPLOMA

Sziasztok!

Képzeljétek eljutottam a diplomáig. Úgy alakult, hogy Faleronét választottam tervezési helyszínnek.

Végtelenül hálás lennék, ha segítenétek egy kicsit. Összeírtam pár kérdést, amire nagyon örülnék, ha válaszolnátok. Remélem mikor visszaemlékeztek jó emlékek törnek elő és mindenkinek mosoly jelenik meg az arcán :)

A célja ezeknek a kérdéseknek kettős. Az egyik a diploma-előtanulmányomhoz lenne segítség, a másik a készülő kiadványhoz „anyag” gyűjtés.

Ha esetleg egy kérdéshez többet tudsz írni, ne tartsd magadban (több legkedvesebb emlék...!!!)

1. Mit gondolsz építészhallgatóként Faleronéről, mint városról?
2. Meséld el a legkedvesebb emléked, történeted, ami Falerone-ban megtörtént veled.
3. Milyen hatással van a mostani életedre a Falerone-ban eltöltött idő?
4. Milyen építészeti-művészeti inspirációkat kaptál az ottani épített-táji környezettől, emberi kapcsolatoktól, emberektől?
5. Milyen érzés visszaemlékezni a Faleronéban eltöltött időre?

Köszönöm a válaszokat! Kornél

Ui.:Közös találkozó vmikor?

Koczás Kornél

PIETRO

1. Életem egyik legszebb emléke... 1. Szeretem a mediterrán építészetet, a világos téglák + a cserép egymásba fordított rakása felejthetetlen. Tetszik az egyszerűsége, hogy nem akar parasztvakítani, hanem csak magát adja a város. Mintha megállt volna az idő, valaki egyszer felhúzta ezeket a házakat és azóta így állnak. És akkor még ki sem tértem a zegzugos kis utcácskákra és a panorámás kilátásokra.
 2. A legkedvesebb emlékem, amikor a Veráék kocsjában ülünk és megyünk egy kisvároska felé, üvölt a rádió, a Nóri lógatja ki a lábát a kocsiból és valami francia zeneszámot énekel, mi meg dúdolászunk és élvezzünk a szellőt a kacsaringós utat és persze a néhai halálfélelmet amit a Zaki Tomi vezetési stílusa okozott :).

A másik, amikor Váli tanár úr közölte hogy talált egy döglött skorpiót valahol a lakásban, na akkor lefagytam egy picit.

A harmadik, amikor Váli kocsjában ültünk és mondta, hogy itt van egy völgy ahol bejön pár percre a Kossuth rádió és rá 1 percre tényleg bejött. LOL.
3. Nekem nagyon pozitív, a közösségformáló hatása érezhető a leginkább, nagyon örültem, hogy akiket eddig a suliban csak felületesen ismertem, talán egy kicsit jobban megismertem Faleroneban. A másik, hogy jó volt olyanokkal együtt lenni, akik hasonló szűrőn keresztül látják a világot. A harmadik, hogy én nagyon elszoktam attól, hogy vigyek magammal papírt meg ceruzát és csak úgy vaktában valahol elkezdjek rajzolni; itt viszont megtettük, magamtól biztos hogy csak söröztem volna :) Volt egy közös hajtóerő asszem.

Asszem a 4. kérdést is kimerítettem.
5. Az ott eltöltött idő nagyon gyorsan elment, kb. végig suhantunk rajta, könnyed és laza volt. Viszont visszaemlékezve tartalmas, izgalmas és szórakoztató. Nekem a legjobban a hegyek között a mezőn eltöltött idő volt a legcsodásabb, de szerintem ez mindenkinek más, biztos van, aki úgy volt vele, hogy minek sétálunk annyit és fárasztotta a dolog. Vagy épp valakinek a Migueléknél a grappázás volt ilyen, de pont ez a jó benne, hogy mindenkinek más és más tetszett a legjobban.

Matúz Péter (Pietro)

Matúz Péter

DUE

1. Gyönyörű történelmi város, engem nagyon megfogott a hangulata, szinte érintetlennek tűnnek a dombon lévő házak és terek, mintha megállt volna az idő.
2. Egy helyi hölgy meghívott minket reggelire a kávézóba és ő fizetett :)
A teniszverseny a téren, a helyiekkel röpzés, bulizás.
3. kérdés: jó haverokat szereztem, elsőként nem ismerem akkor túl sok felsőévest, tippeket tudtak adni a sulihoz, éptörizhez is segítség volt valamilyen szinten az ott látottak, szép élményekkel gazdagodtam, ez a legfontosabb az összes közül rajzban is fejlődtem, sokat tanultam tőletek :)
4. Inspirált a város, hangulatával, békességével
tetszett az ott élők közvetlensége, lazasága, hogy tudtak élni,
tetszett, ahogy este az egész város mozizott a téren együtt, ahogy az idősek kártyáztak
5. Nagyon szép emlékek törnek a felszínre, energiát adnak a hétköznapokra, alig várom, hogy mehessek megint!
Budai Gabriella

RAGAZZE

1. Nagyon szép, harmonikus építészet, érdekes részletekkel. Az egésznek nagyon jó a hangulata.
2. A helyiekkel a csocsózás a kávézóban elég vicces volt. Lelkesen szurkoltak.
3. Megszerettem a festést a tojástemperával, azóta is használom.
4. Csupa pozitív, inspiráló élmény volt az ott töltött idő. Az egyik erős kép a városi kő-tégla burkolatos világa és annak monolitikus érzete, a másik a környező természet, a mezők más jellege. Ha valamilyen szót kéne rá találnom a puha jut eszembe (nem tudom mért, talán a meleg színek miatt). Erről jutott eszembe, a színek is hatottak.
5. Szuper, remélem még eljutok oda megint.
Szántay Zsófi

SIGNORA ANGELA

1. Távolról nézve nagyon egységesnek tűnik a város zártsága, meg az anyaghasználat miatt. Ugyanakkor a házak között járva mégis a sokféleség jellemzi, ha a csak a váratlan kiteresedésekre vagy az épületek részleteinek gazdagságára gondolok. Az utcákon haladva mintha nem is utcákon hanem egymásba nyíló, egymáshoz kapcsolódó terek láncolatában bolyonganék.
2. Sok van, nehéz válogatni. Kedves élmény, mikor egyik nap, rajzolás közben behívott minket egy helyi néni, Angela-nak hívták és meghívott ebédre. Nagyon lelkesen körbevezetett a lakásán, közben egyfolytában beszélt, nem zavarta, hogy nem igazán értjük, amit mond. Valahogy aztán kiderült, hogy nagyon boldoggá tenné, ha telefonon beszélhetne valakivel, bárkivel Magyarországon, mert olyan nagyszerű dolognak tartaná, hogy valaki, aki olyan távol van hirtelen nagyon közel kerül hozzá, és beszélhet vele. Egyikünk felhívta az anyukáját. Csak köszöntek egymásnak, többet nem igen tudtak volna beszélni, de Angela néni látszólag boldog volt ettől a rövid beszélgetéstől. Boldognak tűnt, hogy a lakásában, melyben egyébként általában egyedül van, hirtelen olyan sokan lettek, olyanok, akik egyébként nagyon távol szoktak lenni. Igen, a helyi emberekkel való kapcsolat, ez megmaradt. Vagyis inkább a viselkedésük. A folyamatos jó kedvű közhangulat. Vidámság volt a levegőben. Persze halkán, de lehetett érezni valami elkeseredett csönd félét is, valamiféle szomorú magárahagyottságot. Meg a záró kiállításon az egyik helyi lakos, aki meglepett volt. Azért volt meglepett, mert a festményeken, rajzokon egy szép helyet látott. Ez a hely az a hely volt, ahol ő nap mint nap jár-ke, éli az életét. Ami viszont neki hétköznapi, és megszokás az nekünk különleges és szokatlan. Mi rácsodálkoztunk az ő környezetére, és ő ott a képek előtt szintén rácsodálkozott a saját környezetére. Észrevettünk olyan dolgokat, amiket mindennap lát, de talán mégse vesz észre pont a mindennapok miatt. Lakhelyük különleges szépségére mutattunk rá. A művésztelepnek szerintem ez az egyik legfontosabb üzenete.
3. Segít abban, hogy jobban észrevegyem a környezetemet, hogy mindennapokban a különlegeset.
4. Szerintem az előzőekből kiderül.
5. Jó. A gondtalanság jut eszembe, meg a nyugalom. Meg az éjszakai ég kékes-zöld színe teliholdkor.

Hory Gergő

Hory Gergő

MONTE SIBILLA

1. Magyarországon alig ismert világot láttunk. Éltünk benne, részeseivé váltunk, ami nagy szó. Nagy szó, mert nem adatik meg sűrűn az embernek, hogy egy hazájától ennyire távoli város vérkeringésébe belekerüljön. Maga középkori alapokon nyugvó városszövetével és hihetetlen egységével méltó példa lehet. Sokan építészként félünk ma attól, ha egy város ember léptékű és az épületei azonos arcot mutatnak. Pedig ez az, ami a legjobban elvárásolt. Bézs színű égetett téglák, homok színű habarcs, nyers falak, égetett cserépfedés, egyszerű nyílászárók. Mennyire egységes, és mégis mennyi változatosságot rejtett, csak ott kellett sétálni, szaglászni, rajzolni, fotózni, beszélgetni helyiekkel (akár kézzel-lábbal). Az ilyen helyek taníthatnak minket; az ilyen helyek, ahol nem a kitűnni vágyás, hanem az élet szeretete és a tisztaság a lényeg.
2. Ha ezt helyileg tágabban vesszük, akkor kétségtelen a „montánya”, mely mindannyiunk erejét próbára tette. Amúgy a kiállítás megnyitóját követően tartott borozásunk abban a hihetetlenül szép pincehelyiségben nagyon megmaradt :)
3. Sokszor vágyom a nyugalomra, nagyon sokszor. És Falerone megtanította, hogy az mi is pontosan és konkrétan. Ha nyugodt időt, de pörgést szeretnék magamnak/magunknak, akkor Olaszország lebeg az orrom előtt. Idén nyáron a nászutunk is arrafelé volt. Nem csalódtam, nagyon nem.
4. Az egyszerű, természetes anyagok értéke a hightech-hel szemben. Nem szabad félni tőle. A többi benne volt az előző válaszokban.
5. Visszavágyom nagyon. Ez talán mindent elmond! :)

Szokolay Béla

Miskó Adrienn

1. Nehéz építészként gondolni Faleronéra. Gondolatban végigsétálok a városban, itt-ott már feledésbe merül pár részlet, pár kép pedig úgy tűnik végleg beleégett az emlékezetbe. Építészként elkezdek azon gondolkodni, hogy mitől lenne jobb, egyébként sosem gondolkodnék rajta, hisz számomra épp úgy tökéletes, ahogy van, ahogy volt. Mindenesetre azt hiszem, hogy meg lehet kapirgálni ezt a kétségkívül mesébe illő világot, s ha ezt teszem, észre kellennem, hogy Faleronében nagyon csöndes és lassú az élet. Hogy az emberi találkozások, események helyét megteremtsek, elég volt pár mozdulat. Egy bolt. Egy kávézó. Egy kocsmá. Minden teljesen természetesen alakult ki, mégis, mi lenne, ha ezek a közösségi helyek kevésbé esetleges módon helyezkednének el a kis városban, mi lenne, ha a Pza. Mercato (Piazza della Libertà) megtelne élettel, ha Istvánék utcája rendezettebben bána főutca helyzetével, mi lenne, ha a „külváros” esetlenebb étterme beköltözne ide, mi lenne, ha a pár használaton kívüli házba is beköltözne az élet, mi lenne, ha a város nem az óvároson kívül terjeszkedne, hanem belső erőforrásait használná.
2. Nehéz kiemelni bármit is. Talán éppen, mert az eltöltött idő teljességében adott különleges élményt. Kint létünkéből talán mégis a közös borozásokra, varnelligésekre, beszélgetésekre emlékszem a legszívesebben. Falerone városa így csupán keretet adott annak, hogy megismerjek sok új barátot, de hiszem, hogy keretnek, díszletnek lenni nem kevés, és hogy egymásratalálásaink tán meg sem történtek volna más helyen. De nem térek ki a válasz elől, és konkretizálok. A legtöbb este hajnalig nem feküdtünk le, valami olyan inspiráló volt a levegőben. Mikor előkerült az agyag, mikor elkezdtünk közösen festeni a szobában, mikor parafákat faragtunk, mikor utolsó este búcsúzkodtunk. A részeg, remegő kézzel készült fotók meleg, narancsos fénye jut ezekről eszembe.
3. Falerone óta szükségét érzem, hogy minden évben nyáron kikapcsoljak picit, és elmenjek festeni legalább egy hétre. Falerone után ezt egy kedves barátommal szerveztem össze, azóta megjártuk Cinque Terrét, majd rá egy évre Marokkót, idén pedig végül Zitával és Marcival menekültünk le az Őrségbe. Faleronében megtapasztaltam, hogy milyen jótékonyan hat rám, ha pár napig következetesen nem csinálok semmit, csak eszem, alszom, jó borokat iszom, és egyszerűen csak lerajzolom ami elém kerül.
4. Lehet azt mondani, hogy semmilyen? Annyi minden mást kaptam, de azt hiszem egyáltalán nem mint építész. Zakó egy mondata rémlik fel sokszor egyébként, hogy néha csak oda kell hányni valami vagányat, gyorsan és lazán, ők (mondjuk a megrendelők) úgyis hanyatt vágják magukat. Szöszölni hülyeség. Arra gondolok még, Falerone tovább tanított arra, hogy a koncentrált odafordulás emberekre, helyekre, problémákra, tehát az elmélyültség az élet bármely (még akár építészeti) területén milyen fantasztikus és sosem várt élményeket, megoldásokat, érzéseket rejteget.
5. Számomra hosszú idő után visszaemlékezve is olyan élmény, amelyből nagyon biztosan lehet építkezni. Bármilyen válság, bizonytalanság idején a Faleronéhoz hasonló szép pillanatok által tudja az ember mégis megragadni önmaga lényegét, és picit magabiztosabban tovább lépni.

Kronavetter Péter

Kronavetter Péter

MARCELLO

Hát építészhallgatóként mit gondolok lássuk csak, amellet hogy végtelenül egyszerű a maga módján a hely, mármint az az érzése az embernek, hogy másnyen ha akart sem lehetett volna pl. a beépítése, és ami király benne, az maga a hely, ahol van, meg, hogy látszik, hogy ez egy „magától nőtt” falu, az érdekes volt nekem, hogy hogyan lakják be az emberek, mennyire nincs jelen a köztereknek pl. az elidegenedése, arra gondolok, tudod, hogy az utca mindenkinek a kiskertje, vagy nemis tudom. És maguk a házak is eléggé izgalmas élmények belülről, ugye a várfalközé betömörült kis házak kénySZermegoldásai eléggé bájosak. legkedvesebb élmény az ottani emberek hozzáállása. Sehol nem fogadtak engem még így ismeretlenül. miguel vacsija, Adelio bácsival a festés, vacsi. Hatás a mostani életemre: leginkább az ott megismert emberek és velük a közös élmények hatnak a mostani életemre, lényegében ott ismertük meg egymást mi is ugye, ahhoz kéne nekem még 1-2 hét ott, hogy esetleg a gondolkodásmódot is befolyásolja az ott töltött idő, így egyelőre csak tudom, hogy ott király az élet, úgy élni, abból meríteni, a mostani életembe az ottani légkörből beültetni valamit még nem tudnék, de tovább mélyítette a tiszteletemet az ott eltöltött idő a helyi és a hozzájuk hasonló emberek élete iránt. művészeti inspirációt eleget ad maga a látvány, ösztönöz arra, hogy megismerjem mindenféle kézművesség által. Az emberek is, mondhatni, leginkább azt érzi az ember, hogy visszaadna nekik valamit. lehet, hogy egy alkotóközpontot, ugye az első pontban leírt dolgok miatt elég fain kihívás ide tervezni. ösztönöz a sok személyes élmény ugye. Az épített táj engem úgy izgat ott leginkább, ha pl. arra gondolok, hogy tervezni kéne oda, hogy mi az a kortárs épület, ami nem túlságosan üt el a környezetétől, nem hivalkodó, de állást foglal olyan értelemben, hogy egy új dolog, tehát ez az optimális mértékű, nem túl nagy, nem túl kicsi kontraszt érdekelne egy ilyen helyen engem. és hát amúgy meg nyilván királyság az épített környezet úgy ahogy van, pár csúnya bontani való háztól eltekintve.

Lukátsi Marcell

Lukátsi Marcell

CORNELIO

1. Csodálatos mesebeli környezet. Addig még nem jártam ott azt hittem ilyen hely csak a mesékben, de maximum csak filmekben létezik. Az ott élő emberek hagyományos építőeleme a téglá. Minden téglából építenek. Nem egyedüli ilyen városka Falerone, a közeli dombok csúcsán sorra helyezkednek el a hasonló kis városok. Mindegyik sziluettjén kimagaslik egy vagy több téglatemplom tornya.

A házak olasz mentalitással készültek, párkányok nem futnak vízszintesen körbe, épp ahol kell leugrik majd felugrik, mintha valami zenekottát látnánk. Szertelen homlokzatképzés, mégis csodálatosan működő egységet képző véletlen rendszerek egyvelege Falerone. Az ajtószámok nem követik a matematikai rendszert, 12 után 17 jön, még ha minden nyílásnak is van külön számozása, akár egy lakáshoz tartozik akár nem.

Az közép-olasz toszkáni-táj és a város kapcsolata lenyűgöző. A több száz éve működő kapcsolatok ma is megtalálhatóak. A városka dombtetőre épült, amit szántódomb-földek vesznek körül, amíg a szem ellát.

Az illatok a kabócák ciripelése elfelejthetetlen élmények.

Kis lélekszámú óvároshoz, nagyobb létszámú kis városrész csatlakozik a völgyben, mai építészeti struktúrájú családi házakkal. Az óváros rész zárt sorúan beépített pár emelet magas vakolatlan tégláépületekkel bír. Az utcák kővel-téglával vannak kirakva, néhol térré vastagodva, néhol síkatorrá szűkülve. Az utcák struktúráját az éjszakai fények bontják mediterránná és a kis zárt sorú emeletes házakat lógó villanyvezetékek ide-oda kuszái kötik össze.

Koczás Kornél

A helyi emberek minden tekintetben olaszok. Délután sziesztáznak. Ha pontosak, akkor az is csak véletlenül. Végtelenül kedvesek és szeretettől sugárzóak. Elmondhatatlanul barátságosak, vidámak és vendégszeretőek. Több ízben tapasztaltam, hogy utcán rajzolgatva-festgetve magányomban megjelenik egy öreg néni, ad egy kosár fügét, paradicsomot, kedvességet és mosolyogva elsétál. Nyelvi akadályok nem léteznek, hiába nem beszélünk közös nyelvet, órákig képesek vagyunk beszélgetni, gyakorlatilag bármiről, hihetetlen metakommunikációval bírnak. Büszkéek rá, hogy olaszok és legfőképp büszkéek rá, hogy Faleronei-ek.

2. Éjfél lehetett mikor kinéztem a szállásunk ablakán? Alattunk egy kocsmá, az egyik helyi ivó helyezkedik el, a másik 200 m-rel arrébb. Felülről meglátva hogy épp alattunk kártyáznak a helyi férfiak, kiket gyerekek futkosnak körül fagyival a kezükben és asszonyok-öregék ülnek körül társalogva. Beszélgetve egymás szavába vágva mutogatnak egymásra (ahogy itt természetes) a játékosok. Vita alakult ki köztük, de egy szempillantás alatt megoldódott a számomra felfoghatatlan probléma, mert a kezükben lévő kártyákat kicserélték azzal a játékosal, akivel akarták. Ez egy kör folyamán bár hányszor megtették, hasonló szópárbajok kíséretében. A kártyajáték szabályaira nem jöttem rá több 10 percnyi szemlélődés után sem. Véleményem szerint egy szabálya volt a játéknak, mégpedig: nincs szabály, alakíts szabályt játék közben!
3. Visszagondolva, elmerengve a Falerone-ban eltöltött időre, mindig mosolyra görbíti a számam. Falerone számomra egy gondolati mentsvár. Ha bármikor odaképzem magam, rögtön kisüt a nap, és minden lenyugszik. A hely szelleme megigéző és varázslatos. A mai napig ki tud zökkenteni a pillanatnyi problémák spiráljából az emlékfalerone atmoszférája.

Az ott kapott és megtapasztalt értékek is hatással vannak az életemre. Az ott kialakult barátságok is felbecsülhetetlenek.

Koczkás Kornél

Koczkás Kornél

Hory Gergő

t tézisek

„Az útravalót, a ,hamuban sült pogácsát’ már bizonyos, hogy Pogány Frigyes tette tarisznyámba.”

Balogh Mihály ötvösművész

Krauth Vera

MŰVÉSZTELEP

Az egyetem, mint intézmény elnevezését a legtöbb európai nyelv a latin universitas szóból eredezteti. Az universitas szót eredetileg a mai jelentésétől eltérően használták: közösséget, összetartozó csoportot jelentett. A középkorban, amikor az egyetemre, mint oktatási formára alkalmazni kezdték még a tanárok és diákok összességét jelentette, nem a tudományokét. Ha a szó eredeti jelentését nézzük, a tömegképzés igencsak eltávolodott ettől. Véleményem szerint, igényes, gondolkodni, alkotni, a jövőt jó irányba mozdítani képes szakembereket nem elégséges csak a tudományokban való jártassággal felvértezni. Ez fokozottan igaz a művészeti képzésekre, így az építészképzésre is. A nagy létszámú évfolyamok, a kredit rendszer által szétördelt, széthulló tankörök miatt a diákoknak még nagyobb szükségük lenne a közösségre, az összetartozásra, együtt létre, együtt alkotásra. Ehhez adhat lehetőséget egy közös műterem, a művésztelep.

Szántay Zsófia

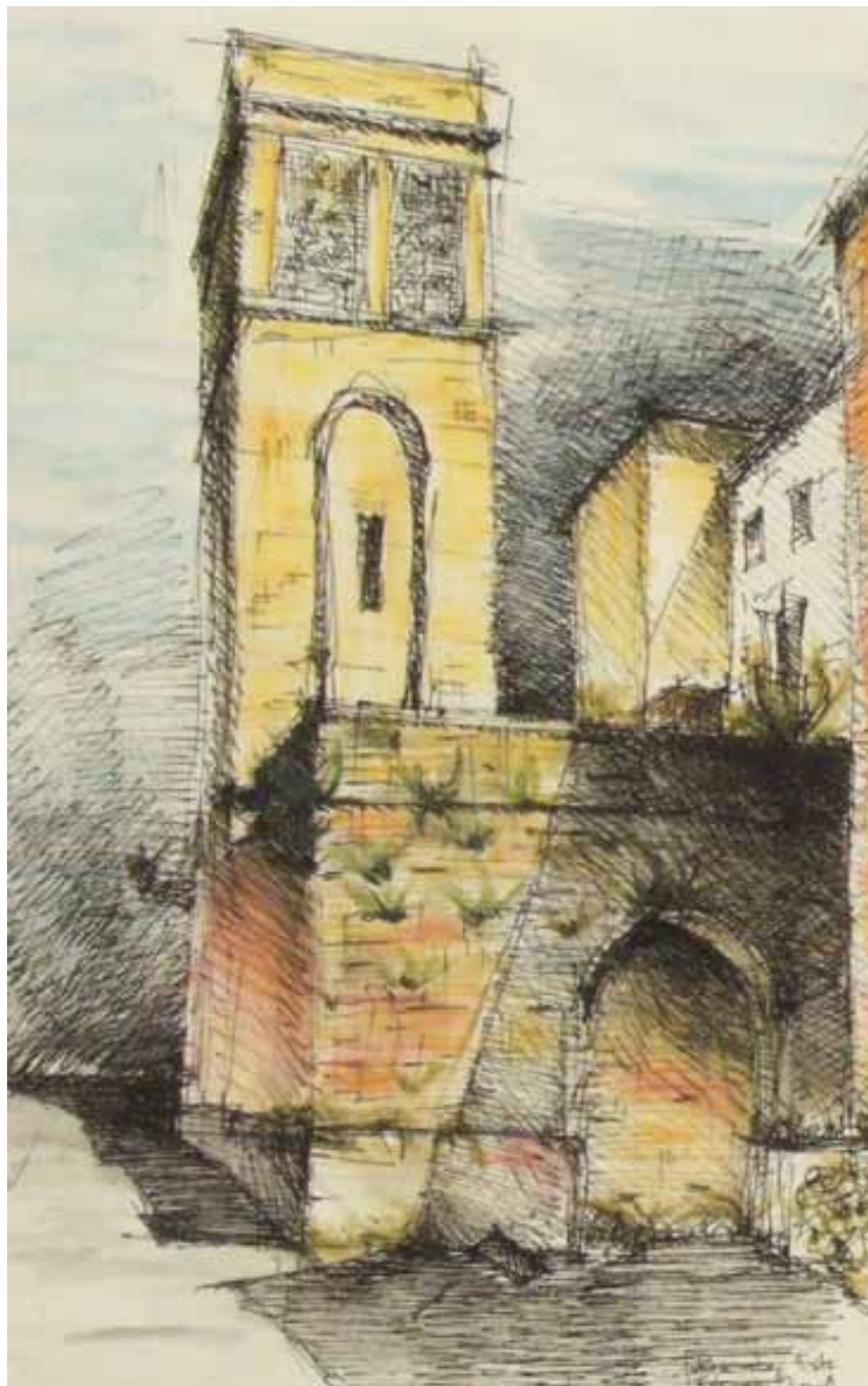
OLASZORSZÁG

A megszokott környezetünkből kiszakadva más ingerek érnek bennünket, így egy idegen helyen sokkal intenzívebbek észleléseink, benyomásaink. Agyunk is rutinműködése helyett folyamatos csúcsüzeműmódban dolgozik. Mindez fokozottan igaz, ha más nyelvi környezetbe, kulturális helyzetbe, kultúrtájra kerülünk. Az idegen föld, azaz a külföld lehet céljaink megvalósításra a legjobb helyszín. A művésztelep jellege miatt Olaszország.

FALERONE

A világ megismerése két módon történhet. Az egyik szerint a lehető legtöbbet akarjuk látni, mindenhová el akarunk jutni, de a Föld, még így az úrkorszak kezdetén is oly hatalmas tárháza a szépségnek, ismereteknek, hogy ez az út könnyen felszínes élményhalmozássá válhat. Mély tartalmakat, relációkat ily módon nem tárhatunk fel, nem ismerhetünk meg. A másik lehetőség közvetlen, szűkebb környezetünk minél inkább elmélyült kutatása, megélése. Erre talán az egyik legjobb mód, ha rajzolunk, mert miközben rajzolunk, megfigyeljük, elemezzük, értelmezzük a látottakat és közben a neszek, illatok, fények sőt még a szellők is hatással vannak ránk. A világ illetően való megismeréséhez szükségünk van egy helyre, ahová évről évre visszatérhetünk. Ha létezik egy hely, ahová visszatérünk és ahová tartozunk, a közösség is kialakulhat az ottaniakkal.

Juhász-Nagy Eszter

KIÁLLÍTÁSOK

Az egyetemnek, mint a diákok és tanárok közösségének nem szabad megelegednie csupán a közös tanulással, alkotással. A diákok számára nem csak tudást kell átadni. Élményekkel kell gazdagítani őket, közösséget kell teremteni számukra. Mindezekon kívül létre kell hozni azokat a fórumokat, amelyeken a diákok bemutathatják eredményeiket, illetve fel kell tárni előttük tudományos és művészeti fejlődésük lehetőségeit. Művésztelep esetében ez kiállításokat, a tudományos diákkör képzőművészeti szekciójában való részvételt jelent.

Zakariás Tamás

POGÁNYI ELVEK

Pogány Frigyes szerint a környezet is emberformáló. Ennek a megállapításnak a lényegét, nekünk oktatóknak mindenkor szem előtt kell tartanunk. Az oktatást, nevelést nem zárhatjuk be a tantermek négy fala közé, és amennyiben e falak közül kimozdulunk, lehetőség szerint olyan környezetbe kell vinnünk a diákokat, ahol a Pogányi megállapítás működhet, és pozitív módon alakíthatja személyiségüket. Az utazás, a közösség élménye mellett, az észrevétlenül beléjük íródó harmóniák, formai, téri megoldások, komponálási módok, helyzetkezelések, mind-mind részévé válhatnak szakmai eszköztárunknak.

*I*rodalom

Terre, castelli e ville nel piceno *Strutture insediative e vita associata nei castelli dell'area fernana*

Silvia Catalino - Teresa Romani Adami - Manuela Vitali

Falerone dall'antichità al medio evo ... e gli scavi archeologici di Falerio Picenus

Pompilio Bonvicini

Itinerari del Fermano

Guida Turistica del Fermano

Atlante dei beni culturali dei territori do Ascoli Piceno e di Fermo

Beni artistici - Pittura e scultura

Stefano Papetti gondozásában

Atlante dei beni culturali dei territori do Ascoli Piceno e di Fermo

Beni archeologici

Több szerző

Atlante dei beni culturali dei territori do Ascoli Piceno e di Fermo

Beni ambientali - Beni architettonici

Több szerző

*t*artalom

3 **alapok**

7 **rajztábor**

13 **ház**

25 **hely**

31 **Falerone**

41 **ember**

51 **tégla**

55 **terv**

103 **művésztelep**

111 **kiállítás**

119 **hatások**

127 **emlékek**

147 **tézisek**

158 **irodalom**

A nem jelzett fényképek a szerző munkái, kivéve:

100 rajztáborozók és a szerző

108, 117 Philip János

33-34 Falerone - Teatro Romano, elméleti rekonstrukció, Váli István Frigyes

Köszönet

Adelio bácsinak

Cleriónak

Giandomenicónak

Giulianának

Giuseppina néninek

Manliának

Sauronak

témavezetőmnek, prof. Bachman Zoltánnak

Falerone városának

és mindazoknak, akik segítettek és szívükön viselik ügyünket.

